De Tapoe

Rappa

bron
Rappa, *De Tapoe*. Rafaël, Paramaribo 1995

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/rapp001tapo01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

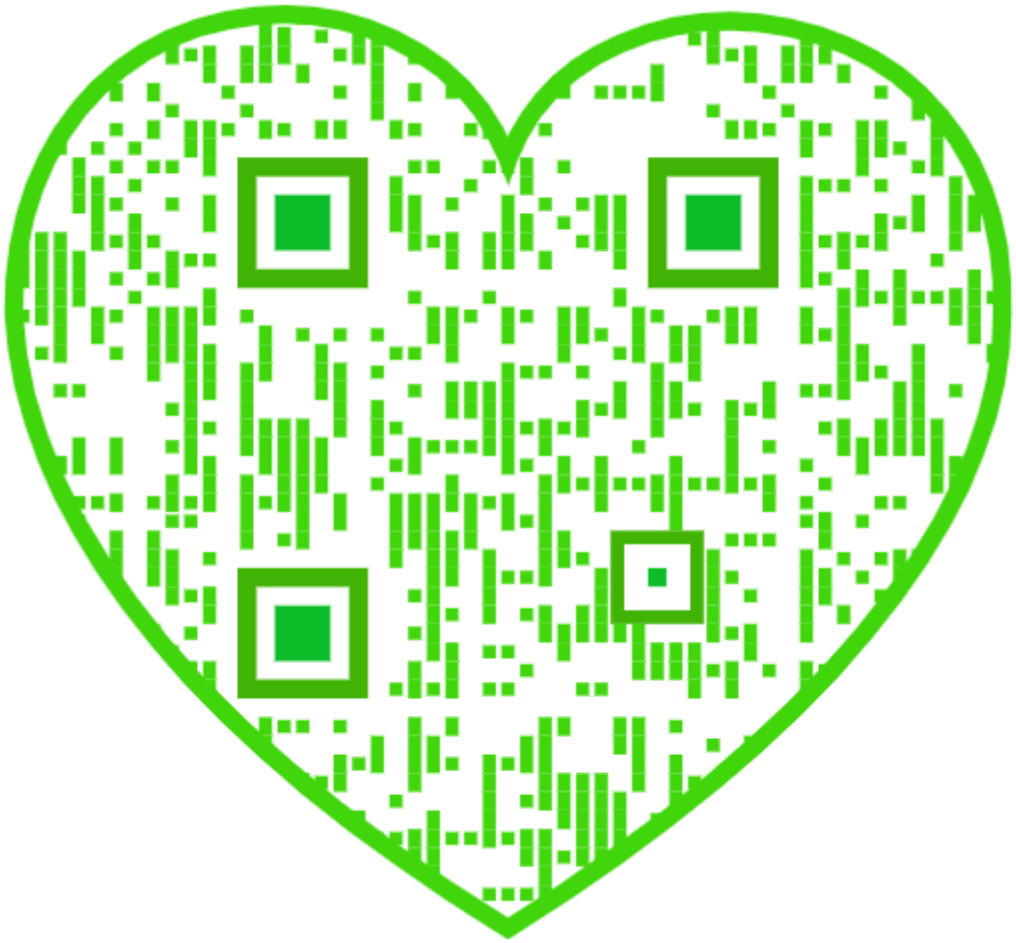

‘De oerkracht rispte even op, de geest kwam vrij, organiseerde zich, zocht
en vond materie en ging daar samen mee verder’

Julien Torillon(1825 - 1889)

Elke gelijkenis met personen en situaties berust op puur opzet en is dan ook bewust gedaan om die personen en situaties tot literair niveau te verheffen en deze zodoende te vereeuwigen.

Met dank aan Lita, Frits, Esmeralda,
Paul en vele andere literaire vrienden.

I

Achter op het pas bebouwde perceel, half verborgen in het hoog opschietende gras en de rommel die bij de bouw van het huis was achtergelaten, had eens een kokosboom fier zijn kruin de lucht ingestoken.

Tijdens de verkaveling van het gebied was de boom ongeveer een meter boven de grond afgekapt. Het restant, de tompoe, was bezig als gevolg van erosie en verrotting te degenereren. Zo brokkelde de stomp van boven steeds meer af. Het stevigste was nog altijd de onderkant van de stam, waar duizenden niet meer funktionerende bijwortels zich de grond inboorden.

De eigenaar van het perceel, een intellectueel die zich na jaren geestelijke arbeid de luxe van een eigen perceel en huis kon veroorloven, was een tweetal weken geleden samen met zijn vrouw en twee zonen in de woning getrokken. Ze hadden geen feest gegeven, daar de heer des huizes vond dat zijn rommelig huis en erf er niet toe uitnodigden. De moeder van de vrouw des huizes had toen voorgesteld toch nog een kleine inzegening te houden, waarbij bier om het huis geplengd zou worden teneinde alle boze invloeden te weren. Onze intellectueel met ingenieurstitel op zak, na jaren boekenwurmerij behaald aan de een of andere universiteit, had het voorstel van zijn schoonmoeder van de hand gewezen; op zijn erf geen hocus-pocus gedoe. Als man van de wetenschap kon hij zich niet inlaten met die biergooierij, met die afgoderij. Hij had een wintie gehad op z'n schoonmoeder en die had de schouders opgehaald, want ook haar dochter moest niets hebben van die ‘bonoe-dinges’.

Onze middenstander was toen samen met zijn vrouw en zonen foelspiet begonnen het huis en het erf op te ruimen. Vooral het achtererf zat vol met stukken betonijzer, bekistingsplanken met roestige spijkers, kapotte tegels, brokken steen en ga zo voort. Om wat vaart in de opruimingswerkzaamheden te zetten, had onze ingenieur een

tweetal Guyanezen in dienst genomen om de grootste rommel op te ruimen; hij kon dan met zijn zonen de zaak rustig verfijnen. De arbeiders kweten zich goed van hun taak, ondanks het feit dat ze onder het gras niet voorziene obstakels tegenkwamen.

Op de derde dag van hun werkzaamheden kwamen ze in de linkerachterhoek van het ruime erf, waar de halfvergane stomp van de kokosboom stond. Ze waaiden het gras eromheen en harkten de rommel op de grond bij elkaar. De ene Guyanees begon vervolgens met zijn schop de tompoe uit te graven, waarbij hij met kracht diekte in de wirwar van gedroogde bijwortels. Zijn schop stootte ineens op een steen.

'Hey Rodney, kom hee, loek wha me found!'

De andere hield op met harken en kwam kijken, terwijl de eerste verder in de wortelmassa hakte en iets van steen blootlegde. Het bleek een netjes gemetselde bakstenen hoek te zijn; het leek op een stoep of een neut van een oud huis. De beide zijden van de stenen hoek verdwenen onder de restanten van de kokosnootboom. Rodney zag het gemetselde gesteente en schrok zich lam. Hij greep z'n diekende makker beet en trok hem met schop en al ruw weg van de tompoe.

'Hey Rodney, wha' happen man! Wha' ye doeing, man? Aar joe kreezie or somting?'

'Sjut up, foel, loek at dem ting under die kokkenuttree, die tree groe on it, joe now wha' mien, wha'ye saj.'

De andere kwam tot rust, Rodney liet hem los, waarna hij voorzichtig ging kijken naar hetgeen was blootgelegd. Even later zei hij duidelijk bedeesd: 'Joe rait, man. Skont, man. Now ah sie wha' ye mien. Dis ting djoembie, man. Lets go ewee from heer, die hool plees djoembie, man.'

De ene smeet de schop neer, de andere zette de hark tegen de stenen schutting en beiden haastten zich naar voren, alwaar ze op een stel gedumpte stenen gingen zitten.

Toen de vader thuiskwam, kreeg hij van z'n jongste zoon te horen

dat die Guyanezen het werk een paar uur geleden gestaakt hadden. Pa die dacht dat ze al klaar waren, ging achterop kijken en zag dat de linker-achterhoek van het erf nog gedaan moest worden. Hij liep naar het tweetal voorop om te vragen wat er aan de hand was.

‘Why didn't you two finish the job?’

‘Wel sir, wie kant work anniemo, wie diesajt to stop, joe kan peej us less wie agreed, biekees wie n'a finish die job.’

‘But why did you stop working, there is only a small piece left!’

‘Sorrie sar, w'aaf big problems. Dis got naatin to doe wit ja or ja family, we sa somting wie aant laik.’

‘What did you see, please teil me!’

‘Wie kant, sar. Die onlie ting wie kan saj is: dis plees djoembie, teek kaar. Plies, kan joe give wie die monnie naa?’

De heer der huizes haalde z'n schouders op, ging naar binnen en kwam terug met het gevraagde geld. De Guyanezen keken er nauwelijks naar, zo een haast hadden ze om weg te komen. Ze werden met bevreemding nagekeken door hun ex-werkgever.....

II

Die middag, aan tafel in een nog naar verf en cement ruikende eetkamer, sprak vader over het vreemde gedrag van de twee Guyanezen.

‘Ze zagen er gewoon bang uit, die ene zei zelfs geen woord terwijl hij de afgelopen dagen juist het hoogste woord had. Ze vroegen gewoon om weg te gaan en ze telden het geld niet eens na. Volgens mij moeten ze iets gezien hebben waar ze erg van geschrokken zijn.’

‘Misschien was het een slang,’ bromde Henry, de oudste. Hij was al zeventien en zat midden in die moeilijke volwassenwordingsfase.

‘Een mens zal alleen, of met behulp van anderen, altijd proberen een slang kapot te maken. Hij gaat echt niet op een afstand zitten kijken en niet vertellen wat hij heeft gezien. Nee, het was geen slang, het was iets op het achtererf; ze durfden nauwelijks die kant op te kijken.’

‘Dan hebben ze spoken gezien,’ zei Marcel, de jongste, een levendige jongen van dertien jaar.

‘Ach jij met je spoken, die bestaan niet in werkelijkheid, die bestaan alleen maar in de suggestie van de menselijke geest,’ zei Henry enigszins geprikkeld.

‘Ach jij weer met je geweldige woorden,’ bromde Marcel.

‘Ik denk dat jullie vanmiddag eerst goed moeten uitkijken daar achterop, voordat jullie gaan schoonmaken,’ zei moeder.

‘Gelukkig is het nog maar een klein stukje. Ik blijf dit vreemd vinden,’ zei de vader. Dit hele gedoe paste in geen van z'n wetenschappelijke modellen.

‘Laten we nú gaan kijken,’ stelde Marcel voor, ‘vanmiddag zijn die dingen misschien weg.’

‘Ze noemen “die dingen” van je djoembie of zoiets. Ik weet het niet,’ zei vader.

‘Maar nu gaat niemand naar buiten,’ besliste moeder. ‘Vanmiddag zullen jullie verder zien.’

Ze stonden op van tafel en lieten de djoembies even rusten...

III

Toen de zon 's middags een belangrijk deel van haar kracht verloren had, doorzochten drie manspersonen het achtererf. Ze zochten iets wat ze niet kenden en niet vonden.

‘Ze hebben tot de stam van die kokosboom schoongemaakt,’ zei Henry. Hij raapte de schop van de ene arbeider op en ging verder met het weggraven van de rommel om de stomp.

‘U had ze toch gezegd dat ze die stam zoveel mogelijk moesten weghalen, nietwaar pa?’ vroeg Marcel.

‘Ja,’ bromde z'n vader.

‘Daar waren ze ook mee bezig, volgens mij,’ zei Henry terwijl hij verder ging de rand van de tompoe in te snijden. Zijn schop stootte op steen. Hij schoof de afgehakte bijwortels weg en een hoek van gemetselde bakstenen werd zichtbaar. Henry keek ernaar en zei toen: ‘Hé, komen jullie kijken, gemetselde bakstenen onder die stam.’

Vader en Marcel kwamen kijken; vader hurkte en veegde de steen met z'n hand schoon. Ze zagen duidelijk de plaats waar niet lang terug een hard voorwerp een inkeping had gemaakt. De rij bakstenen lag niet horizontaal, maar liep schuin de grond in. Alleen de hoek die het hoogst lag, stak net onder de stam vandaan.

‘Dat lijkt me iets ouds,’ zei Henry.

‘Inderdaad,’ zei vader, ‘dit is vast en zeker uit de vorige eeuw. Kijk maar naar het cement dat gebruikt is en naar de kleur van de stenen.’

‘Net als bij die oude gebouwen in de binnenstad,’ merkte Marcel op. ‘Mischien ligt er een schat onder,’ vervolgde hij.

‘Ach, jij weer met je wilde fantasieën,’ merkte zijn broer op. ‘Zijn die Guyanezen hiervan zo geschrokken?’ vroeg hij zich vervolgens af.

‘Wie zou het ons met zekerheid kunnen zeggen?’ zei vader. ‘Ze leken me aardig van hun stuk en ik zie niet in hoe een stukje bakstenen stoep mensen zo kan laten schrikken.’

‘Was het hier vroeger bewoond?’ vroeg Marcel.

‘Tja, bewoond....., hier was vroeger een suikerrietplantage. Na de afschaffing van de slavernij en na het Staatstoezicht heeft men nog een tijdje geprobeerd het zaakje in produktie te houden met contractarbeiders. Het mocht echter niet baten; de suikerprijs was gekelderd, de concurrentie uit de regio was moordend en de Europeanen haalden hun suiker ook uit bieten. Nee, deze plantage moet zo omstreeks 1890 aan de wildernis teruggeven zijn. Een deel ervan wordt nog steeds als citrusplantage gebruikt, maar dit achterste gedeelte werd verwaarloosd, totdat men het een aantal jaren geleden begon te verkavelen.’

De jongens hadden rustig geluisterd naar de uitleg van hun vader; hierover wist hij veel, aangezien hij als deel van zijn afstudeerscriptie de waterhuishouding van de oude plantages in Suriname had bestudeerd.

‘Ik vraag me af hoe zo'n gemetselde stoep dan hier terechtkomt; er waren hier op de plantage toch geen huizen van baksteen?’ vroeg Henry.

‘Wie weet,’ zei z'n vader, ‘er is hier zoveel gebeurd en gebouwd, zoveel waar we nu, nauwlijks honderd jaar later, totaal geen weet van hebben. Misschien zien sommige mensen deze restanten daarom als een djoembie of zo. Ach laten we verder gaan met de boel opruimen.’

‘Djoembie, djoembie, dat klinkt zo lekker spookachtig,’ grapte Marcel terwijl hij de hark ging halen, ‘djoembie tories, djoembie sani, voedoe djoembie, bonoe djoembie, waw.’

‘Ach, die maakt weer een djook van de zaak,’ mompelde Henry. Hij nam de zaak veel serieuzer; de uitleg van z'n vader had hem wel aangesproken.

Wat zou de geschiedenis van deze bakstenen zijn? Iets trok hem onweerstaanbaar aan. Hij besloot meer van de bakstenen bloot te leggen. De wortels van de kokos hinderden hem daarbij. Enigszins gepikeerd hief hij de schop hoog op met de bedoeling een flink

stukvan de tompoe af te hakken. De schop ketste echter af en kwam met een slag op de bakstenen terecht. De kracht was zo groot dat één van de stenen barstte.

Op hetzelfde moment zag Henry slechts zwarte vlekken voor z'n ogen. Zijn adem stokte in z'n keel en z'n huid werd opeens ijskoud, terwijl hij van binnen gloedheet werd. Hij hief zijn gezicht naar de ondergaande zon; vaag zag hij door de donkere vlekken heen een lichtpuntje. Terwijl hij over zijn hele lichaam begon te transpireren, zakten de vlekken weg en kon hij de omgeving langzaam maar zeker waarnemen; eerst in een groenblauwe waas, waar beetje bij beetje de andere kleuren bij kwamen.

Toen voelde hij z'n trommelvliezen trillen, net alsof hij in een vliegtuig zat dat snel achter elkaar steeg en daalde. Hij kon nu wel weer goed zien, maar z'n gehoor was van streek.

Hij hoorde gezang van mensen, die op dreunende roffelmuziek refreinen zongen, het ritme werd versneld, wild opzwepend. Hij hoorde aan de ene kant mannen en aan de andere kant vrouwen zingen. Hij hoorde het geluid weggolven. De trilling ebde weg, vanuit z'n nek via z'n heupen naar z'n voeten. Het trilde zijn lichaam uit via de tenen.

‘Wat sta je te suffen alsof je het vanaf de rivier hoort donderen? Pa roept je en je doet alsof je doof bent. Geef me die schop, neem jij die kruiwagen. Heb je soms djoembies gezien?’ grapte Marcel met z'n broer.

Mechanisch gehoorzaamde Henry aan de opdracht van z'n broertje. Wankelend ging hij de kruiwagen halen, die ergens tegen het huis stond. Slingerend reed hij met het ding naar de plaats waar zijn vader en broertje een hoop rommel hadden verzameld. Terwijl hij liep, zag hij ineens zichzelf lopen, hij bewoog zich buiten zijn lichaam voort. Hij kon zien hoe hij deed, hij bestuurde zichzelf niet meer. Hij wilde lachen, volgens hem lachte hij ook, maar hij zag zijn gezicht met dezelfde wezenloze uitdrukking erop. Hij was z'n lichaam uitgegooid en hij moest toezien hoe z'n stoffelijk huis

door een andere macht was overgenomen. Hij zag zichzelf lachen, terwijl hij daartoe geen commando had gegeven.

‘Dump deze rommel voorop, morgen huur ik een truck om alles weg te sjouwen.’

Vaag hoorde hij z'n vaders stem. Hij kwam dichterbij zijn lichaam dat stenen aan het laden was en opeens voelde hij z'n handen en de rest van z'n lichaam.

‘Je doet zo raar,’ zei Marcel die ook stenen en rommel in de kruiwagen gooide, ‘je bent zo afwezig en je ogen trillen zo vreemd.’

Hij keek z'n broer doordringend aan. ‘Wat is er?’

‘Ach....ahum....heghrehe gre....,’ hoestte hij. Het geluid dat hij daarbij voortbracht, leek echt niet op zijn eigen stem. Hij hoestte nog een paar keren en hoorde daarbij z'n vertrouwde stemgeluid terugkomen.

‘Eh....ik had een lichte duizeling, het is nu over,’ zei hij. De kruiwagen was overvol met stenen, de jongens hadden niet op de inhoud gelet. Geen van beiden zou dat gewicht ooit in z'n eentje door het nog mulle zand van het erf naar voren kunnen rijden.

‘Laten we wat stenen eruit....,’ begon Marcel. Hij stopte abrupt met praten, toen hij zag wat broerlief deed. Die had de kruiwagen even willen opschuiven; toen merkte hij dat hij het ding van z'n staanders kon lichten alsof er schuimrubber in zat. Met het grootste gemak ploegde hij er vervolgens mee over het achtererf naar voren. Marcel bleef verbaasd kijkend achter.

Ook de tweede overvolle kruiwagen reed hij met het grootste gemak naar voren. Hij hoefde de handvaten maar stevig vast te houden en de rest ging vanzelf. Halverwege de derde triep voelde hij echter opeens het volle gewicht aan z'n armen. Met een plof kwam de wagen in zijn ruststand te staan. Hij probeerde de zaak weer omhoog te krijgen, maar dat lukte gewoonweg niet. Gelukkig was hij uit het gezicht van de anderen; snel smeet hij bijna de helft van de lading uit de kruiwagen. Daarna kon hij, nog steeds met moeite, de wagen naar een eindpunt duwen en ledigen. Nadat hij het

restant ook gedumpt had, bleef hij hijgend een poosje bij de puinhoop staan.

Toen hij met de lege kruiwagen terugliep, kwam hij deze keer vlak langs de tompoe en ineens zag hij dubbel. Het was alsof z'n ene oog naar iets heel anders keek dan z'n andere. Af en toe zag hij beide beelden over elkaar heen, net alsof je door twee op elkaar gelegde dia's keek. Dan schoven de beelden uit elkaar. Aan de ene kant zag hij de achtertuin van z'n pa, aan de andere kant zag hij bos, oerwoud, tropisch regenwoud en een rivier met een soela erin. Tussen de twee beelden flikkerde een fel licht. Naarmate hij zich verwijderde van de kokosstam, nam het licht in intensiteit af, het beeld van de rivier met de soela ergens in het oerwoud vervaagde eveneens.

'Je gezicht is krijtwit,' zei Marcel enigszins onthutst.

'Krijtwit? Hoezo?' hoorde hij zichzelf zeggen, 'ik voel me wel wat moe na al dat tillen.'

'Dat kan ik me best voorstellen, gunst, ik weet niet waar je de kracht vandaan haalt om zo'n zware kruiwagen zonder veel moeite naar voren te rijden.'

Henry maakte z'n broertje duidelijk dat hij de kruiwagen nu maar voor de helft moest vullen. En hij liep niet meer aan de kant van de tompoe waar bakstenen zichtbaar waren. Hoewel hij een beetje licht in z'n hoofd bleef, had hij de rest van de middag geen last meer van vreemde dingen...

IV

Moeder had die middag een cake gebakken en daar was Henry sinds hij kon eten, dol op. Toen hij enigszins bezweet uit de tuin in de keuken kwam om wat kouds voor zichzelf en de anderen te halen, bood ze hem een stukje aan, vers uit de oven. Hij nam twee magere hapjes, begon te hoesten en schoof het schoteltje met cake erin van zich af. Moeder keek haar zoon enigszins verwonderd aan.

‘Wat is er met je, Henry? Voel je je niet goed?’

‘Ik weet het niet, ik kreeg opeens zo'n vieze smaak in mijn mond, dat ik die cake niet naar binnen kon krijgen.’

‘Ga niet meer naar buiten, ga direct baden, je ogen staan niet goed. Ik zal die soft voor Marcel en je vader brengen.’

Tijdens het baden merkte Henry dat z'n huid vreemd aanvoelde, het was net of z'n hele lichaam met Limacol ingesmeerd was. Een koud aanvoelende tinteling straalde door hem heen, het water uit de douche leek ijskoud. Z'n oren zoemden en om dat te verminderen, stopte hij z'n hoofd onder het neerkomende water en maakte z'n ogen daarbij dicht. Hij hoorde stemmen van door elkaar; hij zag dat bos en die soela weer, nu stonden er vrouwen en kinderen in het snelstromende water; de kinderen baadden, de vrouwen deden de was. Met stukken hout werd op het textiel geslagen en ritmisch dansten hun borsten mee op het gezang waarmee zij het uitslaan van de kleding begeleidden. Hoger op de oever zag hij hutten onder de bomen.

Hij opende z'n ogen en haalde z'n hoofd vanonder de douche vandaan. Het beeld verdween en hij zag de bruin gespikkelde tegels van de badkamer weer. Alleen een laag gebrom bleef in z'n hoofd achter.

Bij het afdrogen van z'n onderlichaam voelde hij een aangename prikkeling. Hij kreeg er razendsnel een erectie van zoals hij nog niet eerder had meegemaakt. Zonder dat hij zichzelf stimuleerde, voelde hij de spanning stijgen.

Opeens begon z'n onderlichaam heftig te schokken en in een aantal stoten voelde hij z'n onderbuik leeggeperst worden, met een kracht die hem onbekend was. Terwijl hij hijgend tot rust kwam, keek hij verbaasd naar de badkamervloer.

‘Hoe had dit kunnen gebeuren?’ vroeg hij zich af. ‘Hoe? Ik heb mezelf niet eens aangeraakt en kijk die hoeveelheid; waar heb ik dat vandaan gehaald?’

Met lichtelijk uitpuilende ogen zat hij een uurtje later samen met z'n ouders en broertje aan tafel. Weer kreeg hij die vreemde smaak in zijn mond, die hem de eetlust benam. Met veel moeite lukte het hem een paar hapjes brood naar binnen te werken.

‘Wat is er met je, jongen? Vanmiddag lustte je je lievelingslekkernij niet en nu zit je te peuteren met je eten. Zo ken ik je niet.’

‘Ach ma, ik weet het niet....ik...nou, ik voel me niet zo lekker, niet dat ik koorts heb of zo, maar ik voel me zo verward, alsof ik....in me....ach, laat dat maar. Ik probeer te eten, maar het is alsof m'n lichaam dat tegenwerkt.’

‘En vanmiddag deed je buiten ook zo afwezig, ik zag het duidelijk,’ zei vader terwijl hij Henry scherp opnam. Gebruikte die jongen soms drugs of was hij gewoon ziek aan het worden?

‘Probeer weer,’ zei Marcel, ‘kijk wie wint, vecht ertegen, slik gewoon met kracht en geweld door.’

‘Inderdaad,’ dacht Henry, ‘wat is dit voor nonsens? Ben ik mezelf niet eens meer de baas?’

Hij nam een hap brood en begon flink te kauwen. Nadat hij het brood tot moes had gemalen, slikte hij het voorzichtig door; hij moest daarbij extra druk op z'n slokdarm uitoefenen. Traag schoof het voedsel naar beneden. Snel nam hij 'n slok melk; de vloeistof ging er gemakkelijker in. Onder druk daarvan voelde hij de voedselprop naar z'n maag zakken alsof de binnenwand van z'n slokdarm kurkdroog was. Weer nam hij een slok melk, aangemoedigd door het succes van de eerste. Het liep echter verkeerd af; een deel van de melk kwam in z'n luchtpijp terecht, met als gevolg

een heftige hoestbui, waarbij melk over de tafel werd gesproeid, het vocht kwam zelfs z'n neus uit. Geschrokken keken de anderen deze vertoning aan. Opeens begon z'n slokdarm te golven en met een misselijkmakend geluid braakte hij z'n maaginhoud uit; het zaakje spatte op zijn bord. Een scherpe geur verspreidde zich. Hijgend bleef Henry met open mond en gesloten ogen met z'n hoofd tussen z'n handen zitten.

'Die jongen is ziek, we moeten hem naar de dokter brengen,' zei moeder. Ze stond op en begon met een lap de tafel en haar zoon af te vegen. Vader stond op en bevoelde met de achterkant van z'n linkerhand de keel van Henry. 'Hij heeft geen verhoging,' mompelde hij.

'Ik ben niet ziek; het...is...iets...in...me...' zei Henry met horten en stoten.

'Misschien heb je een djoembie ingeslikt,' zei Marcel lachend. De allesbehalve lachende gezichten deden hem inzien dat z'n grap niet gewaardeerd werd.

'Probeer of je wat melk binnen kunt houden,' zei vader. Henry probeerde dit; de melk kwam niet terug, maar een reeks maagkrampen deed hem bijna van z'n stoel vallen. Hij gaf niet op en zo lukte het hem een half glas melk binnen te krijgen en te houden.

V

Na het eten gingen ze met z'n allen naar het TV-journaal kijken; eerst de binnenlandse poespas op een rijtje, vervolgens de wereldellende in woord en als klapstuk ook nog eens in beeld, gesponsord door een of ander warenhuis. Tegen het einde van Het Wereldnieuws in Beeld voelde hij z'n vingertoppen opeens ijskoud worden, waarna de kou naar het midden van zijn borst trok en daar als een blok ijs bleef zitten. Z'n ademhaling ging moeilijk, hij moest meer kracht ontwikkelen om in te ademen. Hij zag warrige beelden voor zich; televisie afgewisseld met iets anders. Hij schudde met z'n hoofd en het geflits kwam tot rust.

De vader had z'n zoon al een tijdje zitten observeren; hij zag de jongen knikkebollen en heftig met z'n hoofd schudden. Hij stond op en liep naar de pas aangesloten telefoon in de gang. Zijn vrouw keek hem vragend aan.

'Ik ga Sam bellen, die jongen is niet in orde,' zei hij. Zijn vrouw knikte.

Toen hij een aantal minuten later in de woonkamer terugkwam, zag hij Henry heftig met Marcel discussiëren.

'En?' vroeg zijn vrouw.

'Ik heb even met Sam gesproken, we zijn de verjaardag van Shanti door die hele drukte van die verhuizing vergeten. Maar goed, hij kon er begrip voor opbrengen. Sam zei dat Henry's maag danig in de war moet zijn. Of hij heeft iets prikkelends gegeten of hij staat onder emotionele druk. Ik zei hem dat ik van geen van beide zaken iets afwist.'

'Ik ook niet; hij heeft een goed rapport thuisgebracht en problemen met ons of met iemand anders heeft hij volgens mij ook niet,' zei moeder.

'In ieder geval, indien de verschijnselen mochten verergeren, moeten we hem even brengen. Dat van Sam, hij is altijd ter beschikking.'

‘Als je nu naar hem kijkt, zou je niet denken dat hij zonet heeft gebraakt. Ik weet het niet, maar dit is een vreemde toestand.’

‘Ach,’ was de reaktie van de vader, ‘Sam zei me dat Henry in elk geval vroeg moest gaan slapen, want hij dacht ook aan een acute aanval van wormen.’

‘Maar Albert, dat kan toch niet? Ben je vergeten dat we ze drie weken geleden een stevige wormenkuur hebben gegeven? Jij wou ze toch schoon hebben voor we gingen verhuizen?’

‘Ach ja, inderdaad, dat was ik helemaal vergeten; Marcel haalde een keer het toilet net niet en Henry ging om het half uur.’

Ze schoten in de lach maar werden daarna weer ernstig.

‘Nee,’ zei de moeder, ‘wormen kunnen het niet zijn. Vanochtend heeft hij tot twee keer toe brood gegeten en vanmiddag heeft hij zoals gewoonlijk een flinke porsie naar binnen gewerkt. Dat ding is begonnen toen hij naar binnen kwam, toen jullie bezig waren het achtererf op te ruimen. Ik zag het direct aan z'n ogen. Heb je daar achterop niets gezien? Zwarte flessen met rode strikjes of zo?’

‘Ach nee, alleen maar een stuk van een bakstenen stoep uit de vorige eeuw, maar daar is toch niets van zwarte magie aan?’

‘Gelukkig komt m'n moeder morgenmiddag, ik ga haar dit geval voorleggen, ik bel haar morgenochtend desnoods even op. Ze had ons op 't hart gedrukt een kleine inzegening te houden, wat bier om het huis en in de hoeken van het erf te plengen, maar jij vond....’

‘Luister Marcella, je was het ook met me eens, je hebt mijn weigering toch ondersteund?’

‘Ja, inderdaad, maar dat heb ik meer gedaan om de goede vrede te bewaren. Ik vond het echt niet leuk van je toen je in het bijzijn van mijn moeder zo tekeer ging; ze had echt geen kwade bedoelingen met haar voorstel.’

‘Ja, maar je weet toch dat ik niets moet hebben van die wisidingen.’

‘Dit heeft niets met wisi te maken, dat bier gooien is gewoon een oud gebruik. Het is net zoiets als de president van een land die een

fles champagne kapot gooit tegen de boeg van een schip dat te water wordt gelaten. Stel je voor dat men dit nalaat en het schip raakt betrokken bij een aanvaring, dan zal j e direct horen: dat komt omdat het schip niet is gedoopt.'

'Ach, voor mij blijven deze dingen vormen van bijgeloof, ze zijn wetenschappelijk niet controleerbaar,' vond vader.

Moeder wist dat verder ingaan op dit onderwerp tot een ellenlange discussie zou kunnen leiden; ze gooide het gesprek dus over een andere boeg.

'In ieder geval, laat'em vroeg gaan slapen, maar dat geldt niet alleen voor hem. Jij blijft de laatste tijd ook tot diep in de nacht allerlei overwerk doen. Kom vavavond wat vroeger slapen, je weet wel.....' Ze vleide zich tegen hem aan en kietelde hem achter z'n oor. Hij bromde wat en richtte zich toen tot de jongens. Er was Tree's Company op de TV, met die rare Jack, die geëmancipeerde Janet en de wat dommige Chrissie. Dat wilden de jongens eerst zien, daarna zouden ze gaan slapen. Aldus geschiedde.

VI

Een van de verworvenheden van de jongens in het nieuwe huis was, dat ze beiden hun eigen kamer hadden. Een lang gekoesterde wens van de broers was in vervulling gegaan, want met z'n tweeën op een kamer slapen betekende vaak inbreuk op hun privacy en rekening houden met elkaar. De ene wilde slapen, de andere moest doorstuderen; de ene snurkte, de andere lag er wakker van. Nu hadden ze elk hun eigen kamer ingericht zoals zij dat wilden.

Toch vonden ze na een paar dagen de eenzaamheid van de eigen kamer drukkend. Vandaar dat de jongens bezoekjes begonnen af te leggen aan elkaars kamer, vooral nu het vakantie was.

Niet lang nadat Henry zich die avond op z'n kamer teruggetrokken had, volgde de rest van het gezin. Toen Marcel zich had omgekleed en het een en ander in z'n kamer had geregeld, voelde hij de neiging in zich opkomen even bij Henry langs te lopen om over de afgelopen middag en vooravond te praten. Hij klopte op Henry's deur; hij kreeg geen antwoord. Weer klopte hij, weer geen reaktie. Hij legde z'n oor tegen de deur; hij hoorde iemand praten, maar dat was absoluut niet de stem van Henry. Dat was een diepe basstem die nog erbij sprak in een vreemde taal met veel keel- en neusklanken. Resoluut drukte Marcel de deurklink omlaag en duwde de deur open.....

Toen Henry in z'n kamer was, voelde hij een lichte duizeling. ‘O, sjit, dat niet opnieuw,’ dacht hij.

Gelukkig zakte het gevoel weg. Hij kleedde zich om en ging voor zijn studeertafel zitten. Hij liet de gebeurtenissen van de afgelopen middag en vooravond de revue passeren. Terwijl hij dacht aan de bakstenen onder de kokosstam, voelde hij zich opeens licht in z'n benen worden. Hij kreeg 't gevoel alsof hij zweefde. Toen dat gevoel wegebde, merkte hij dat hij met stoel en al midden in de kamer zat. Met veel moeite lukte het hem om te staan, de stoel echter

leek vastgespijkerd aan de vloer; hij kon er geen beweging in krijgen. Hij liep naar de kamerwasbak en keek in de spiegel. Z'n gezicht had een vreemde uitdrukking en wat voor moeite hij ook deed, die gelaatsuitdrukking bleef. Opeens zag hij z'n ogen rondtollen, zelf voelde hij niets; het was net alsof hij naar een ander keek.

Het beeld in de spiegel vertroebelde en toen het weer helder werd, zag hij het trotse, blinkende gezicht van een neger. Hij had z'n haar in symmetrische patronen over z'n hoofd gedrapeerd.

Enigszins minachtend keek hij Henry aan. De jonge neger, die niet veel ouder dan Henry kon zijn, deed z'n mond open; op dat moment deed Henry hetzelfde en volgens de bewegingen van zijn spiegelbeeld hoorde hij zichzelf met een diepe basstem zeggen: ‘Masoe ye dé?’ Voordat hij kon nadenken zei hij: ‘Mi na Henry, sa joe wan foe mi?’ De figuur in de spiegel had hem begrepen en zei: ‘Mi na Ng Weta en mi nawi ye ufoed nawngkoedoe-lé' oti.’ ‘Maar waarom ik?’ hoorde Henry z'n stem weer.

‘Yoe pukna ngolo emkro sip'e foe mi. No def'e, mi on oed higo'o, ma bwele ngama ie bwame.’

‘Maar kijk wat je met me doet, ik ben helemaal in de war, alles maalt om me heen, wie ben je precies? En wat wil je dat ik voor je moet doen?’

‘Mi 'isa ye, a kabi a on kan t'a safi, a sumoe so, oey oem biha siensiepa. Mi sa kemi ye sji sang sapa ngana iem, da joe basi.’

Al verstond Henry niet alles wat de jongeman tot hem zei, hij voelde op de een of andere manier wat er bedoeld werd en reageerde als zodanig. Ng Weta verstond of liever begreep hem ook en gaf antwoord en stelde vragen. Henry had begrepen dat Ng Weta hem zou laten zien wat hem overkomen was. Hoe zou hij dat doen? Het gezicht in de spiegel golfde weg en z'n eigen gezicht kwam daarvoor in de plaats.

Iets dreef hem naar de stoel midden in de kamer en hij ging erop staan. De kamer vervaagde; hij zat in een boom en zag onder zich

een of ander dier lopen, het leek wel een Pingo. Zijn ene hand schoot met kracht in de richting van het beest, een speer wegwerpend. Trillend bleef de spies in het lichaam van het dier steken. Het rende een tiental meters verder en bleef toen stuiptrekkend liggen. Hij zakte uit de boom en blije klanken kwamen over z'n lippen. Plotseling golfde het bos weg; hij stond weer in z'n kamer.

'Hé, wat sta je daar vreemd tegen de grond te praten, wat scheelt je? Heb je gezopen of zoiets?' hoorde hij z'n broertje zeggen.

'Hé? O, ben jij het. Ik....gunst, je gaat me niet willen geloven, maar zonet bevond ik me in een bos en ik had net een beest neergelegd met een speer.'

'Zonder te missen?' vroeg Marcel terwijl hij de deur achter zich dichttrok.

'Zonder te missen, de eerste worp was raak.'

'Dan was jij het niet, want joe anoe krong lik wan bana.'

Henry begon te lachen, want inderdaad wierp hij net zo recht als een banaan. Hij werd weer serieus.

'Ik was het niet, iemand anders was in me, die sprak in een vreemde taal via m'n mond en mijn lichaam volgens zijn wil commandeerde. Opeens vervaagde dat allemaal en ik was weer hier in de kamer en hoorde ik jou. Dit ding is niet normaal meer.'

'Volgens mij was je al die tijd hier, maar je geest was ergens anders. Luister Henry, jij en pa geloven niet in deze dingen. Ik ook niet, maar toch zijn er bepaalde dingen..., ik heb vaker geluisterd als oma over deze dingen vertelde. Ik weet het niet, maar in jouw geval zegt iets me dat een en ander te maken heeft met die stenen onder die kokosboom.'

'Per ongeluk heb ik een barst in een van die stenen geslagen....ja, vanaf toen is het begonnen,' zei Henry.

'Zie je, oma komt morgenmiddag. Ik hoorde ma zonet bellen en met haar praten. Ze zei oma dat iets vreemds met je aan de hand was, alsof iets in je was gekomen. En volgens mij gaat oma wat meenemen ertegen. Misschien gaat ze met flesjes en kruiden iets

doen. Jammer dat ik er niet ben, want ik ga voor een paar dagen bij Djonnie blijven. Maar zeg haar alles, want ik geloof niet dat een dokter je in deze zaak gaat kunnen helpen.'

'Ik zal zien,' zei Henry met twijfel in z'n stem, 'dalek wil ze me een kruidenbad geven of zoiets en je weet, mi no daanga ding san dies.'

Ze spraken nog wat na, waarna Marcel naar z'n kamer terugging. Nauwelijks was hij de kamer uit of Henry voelde een onbedwingbare slaapneiging over zich komen. Hij deed het licht uit, sprong op z'n bed en viel in een diepe slaap...

VII

Hij rende, flitsende lichteffecten, het zonlicht door de bladeren van de bomen, hij hijgde zwaar, takken zwiepten over z'n lichaam en striemden z'n gezicht, rauwe stemmen klonken achter hem, toen van verschillende kanten. Hij rende een andere richting op, de stemmen bleven hem insluiten. Hij kon niet meer, z'n lichaam begon op te geven, maar z'n geest wilde doorstrijden. Hijgend bleef hij staan, hij had niets om zich te verdedigen. Wild keek hij links en rechts, hij rende weer een richting op.

Daar stonden ze, grijnzend, ze versperden hem de weg. Achter zich hoorde hij ze ook, het was voorbij, einde van de rit. Met een wilde kreet stortte hij zich op de eerste de beste. Het metalen hoofddeksel vloog van diens hoofd, kleurloos haar kwam tevoorschijn. Zijn handen schroefden zich om de bleekroze huid, blauwe ogen sperden zich in doodsangst wijdopen. Ruwe handen rukten hem los en smeten hem met kracht tegen de grond. Z'n handen werden op z'n rug gedrukt, hij voelde metaal om zijn polsen klinken.

Hij rolde op z'n bed, badend in het zweet, hijgend van kortademigheid, z'n handen vast op z'n rug, z'n keel rauwe klanken uitstotend. Hij kwam tot rust.

Zo sliep hij een tijdje door, het was geen slapen; het was een soort wakker zijn van de geest, maar in slaap zijn van het lichaam. Hij hoorde stemmen om zich heen, commando's klonken, hij rook bezwete lichamen, hij proefde een bittere smaak in z'n mond. Opeens was er wind, toen duisternis, stank en het gemurmel, gehuil en geschreeuw van vele stemmen. En toen geschommel, van links naar rechts, van voor naar achter, hij werd er misselijk van. Hij kon zich moeilijk verroeren en elke beweging ging gepaard met gerinkel van ijzer.

Urine, ontlasting, braaksel en zweet, de geuren vermengden zich tot een niet te beschrijven stank. Soms werd het geschommel heftig, dan klonk er overal gekraak van hout en geschreeuw van ruwe stemmen.

Om hem heen ontstond uit het gemurmel een nieuwe taal, eenvoudig, gemakkelijk aan te leren en geboren uit de noodzaak te communiceren. Soms zwol het stemgeluid aan tot geschreeuw, dan klonken er zweepslagen en gehuil van pijn. Soms daalde het stemgeluid tot het niveau van samenzweerdersgepraat, af en toe klonk gelach. Voor de rest waren er donkere lichamen te zien, mannetje aan mannetje geketend in het weinige licht dat naar beneden sijpelde. Hij zag lichamen die zich steeds schokkend kromden van de hoest, anderen lagen er onnatuurlijk stil bij. Soms werden die door de witte mannen, van boven komend, weggehaald. Steeds meer plaats kwam er op die manier vrij. En steeds was er dat geschommel en dat gekraak van hout.

Met een ruk zat de jongen rechtop in z'n bed. De kamer was aardedonker. Een blik op zijn lichtgevende klok vertelde hem dat het al na middernacht was. Hij wilde uit zijn bed stappen, maar een zwaar gerinkel begeleidde zijn bewegingen. Was hij wakker of droomde hij nog? De verschrikkelijke beelden kwamen terug in z'n herinnering. Hij rook die geur weer; hij rook z'n lichaam en merkte dat de geur daar vandaan kwam. Hij dwong zichzelf op te staan, het lukte, er was geen gerinkel meer, maar de vloer begon te golven. Hij verloor z'n evenwicht en viel op de grond. Het gegolf van de vloer nam langzaam af, ook de stank die hij verspreidde werd minder.

Hij voelde een verschrikkelijke honger opkomen. Weer stond hij op, deze keer hield de vloer zich rustig. Een beetje onvast op de benen opende hij zijn kamerdeur en liep hij de gang op, rechtstreeks naar de koelkast. Zowat de helft van de cake maakte hij soldaat, evenals een heel melkbrood dat hij in de keuken belegde met de inhoud van een middelgroot blik tomatensardien. Daarna spoelde hij er een pak melk achteraan. En nog had hij honger.

In zijn kamer teruggekomen, deed hij het licht aan. Zijn bed leek op een slagveld. Hij deed de shutters wijd open om die vreemde en

doordringende geur weg te laten waaien. Hij maakte zijn bed op en ging liggen. Flarden van hetgeen hij ‘gedroomd’ had, kwamen naar boven. En steeds werden z'n gedachten gezogen in de richting van die bakstenen onder de kokosstam. Met kracht probeerde hij aan iets anders te denken, maar na een paar seconden kwamen die bakstenen weer naar boven.

Hij probeerde te denken aan Esmeralda, het meisje uit z'n klas dat hem al een kwartaal lang bezighield, de schoonheid die hij in z'n droge en natte dromen aanbad, maar die tot nu toe weinig belangstelling voor hem had getoond. Het beeld van Esmeralda met haar golvende lijnen ebde weg om plaats te maken voor dat van een donkere, stevig gebouwde jongeman; z'n gaaf gezicht waar wilskracht uit straalde, dat gezicht dat Henry in de spiegel had gezien, keek hem aan. Hij probeerde het weg te drukken, zonder succes. De jongeman die zich als Ng Weta had voorgesteld, keek hem doordringend aan. Hij begon te spreken, weer via Henry's keel:

‘Joe sji sa psa nanga mi, fa ding doe? Dies a no ala, mo'o psa, mo'o hog'ie ding doe nanga mi, now mi kong baka foe soo'ding, foe pai ding baka. No f'ede, na wan to'ie mi kon kla'ie djaso.’

‘Ja, maar waarom moest je mij uitkiezen om je wraak uit te voeren. Wat heb ik daarmee te maken? Waarom moet ik dat allemaal zien en meemaken?’ hoorde Henry zichzelf verontwaardigd vragen.

‘No aksi foe'oe, joe sa sji san'ede. Go s'ibi baka, da mi sa mik joe sji san pesa nanga mi, dan joe sa sji wan pisi tori, a so a pesa.’

Het was Henry opgevallen dat de taal die de jonge neger tot hem sprak, gaandeweg veranderde, hij kon de man zowat zonder moeite verstaan. Hij wilde verder praten, maar het beeld vervaagde; er kwam een loomheid over hem en het laatste wat hij zich herinnerde, was het gezicht van die Afrikaan, die met dwingende ogen zei: ‘Go s'ibi mgolo bwana, go s'ibi, bika wan foe ding dee dies joe'm doe wan san djiem, go s'ibi.’

Het geluid galmde nog na; weer werd hij weggezogen, hij probeerde

zich te verzetten, maar hij kon niet tegen die macht op. Zijn bed begon opeens weer heftig te schommelen, hij moest zich aan beide randen vasthouden. Hij hoorde geschreeuw en gestommel, gekraak en gerommel boven zich; om hem heen hoorde hij kreten van angst, water spatte naar beneden.

Plotseling was alles rustig, te rustig zelfs. Hij hoorde stemmen, rauwe kreten, geschreeuw, er klonk gerinkel van kettingen en degenen die dat nog konden, moesten opstaan.

Wankelend voegde hij zich bij de rij die zich naar boven bewoog. Opeens was er licht, fel licht, het deed pijn. Er was ook die wind, die eeuwige wind die van één kant bleefkomen, uit het noordoosten. Hij zag stenen gebouwen, cactussen en bomen die in één richting groeiden; van de wind af. Zijn lippen proefden zout als hij eraan likte. Hij werd gewassen, met olie ingesmeerd en flink gevoed. Na lange tijd kon hij rustig slapen.

Toen stond hij ergens, samen met de anderen, ze spraken onderling; hun gesprekken drukten wanhoop, verdriet, razernij, opstandigheid, maar ook fatalisme en berusting uit. Wit-rode mensen kwamen, lieten hun kleurloze vingers over hun lichamen gaan en namen mee wat ze goed vonden. Hij hoorde vrouwen schreeuwen als ze van hun kinderen gescheiden werden. Toen was het zijn beurt. Hij werd in z'n mond gekeken, er werd links en rechts in hem geknepen, er klonken keelklanken, gerinkel van edel metaal en hij was verkocht. Hij moest lopen, gerinkel aan z'n voeten, toen moest hij weer naar beneden, weer dat geschommel en gekraak van hout. Nu stonk het echter niet en hij had veel meer ruimte. Hij mocht rondlopen en de gesprekken die hij met de anderen voerde, drukten hoop en verwachting uit. Ze voeren de haven uit, richting opkomende zon. Dagen gingen voorbij. Toen zag hij het water van kleur veranderen. Diepblauw werd lichtblauw en de ochtend daarop was het water modderig, troebel, bruin. Hoog in de mast schreeuwde iemand wat en opeens begon iedereen op het dek op en neer te lopen. Hij zag een donkere streep aan de horizon.

De streep werd een bobbelige rand en gaandeweg werd het een groene bosrand. Het water was nu geel-bruin. Hij keek z'n ogen uit, vooral toen het schip recht op die muur van groen scheen af te varen. Op het laatste moment week die groene massa uiteen en breed lag daar een trotse modderstroom. Hij moest naar beneden, hij ging, maar niet voor nog een laatste blik geworpen te hebben op de groene oevers. Hij voelde een tinteling door zich heengaan, dit leek op thuis, dit kwam hem zo bekend voor.

Toen hij weer boven kwam, zag hij alleen groen om zich heen, een steiger, een door bomen omzoomde weg, een groot huis met een aantal kleine ernaast. Achter de gebouwen waren enkele velden te zien waarop donkere figuren met gekromde ruggen bezig waren. Die velden kwamen terug, felle zon, zweepslagen, kreten van pijn, stengels kappen, in bossen op de rug sjouwen naar de kreek, in bootjes, weer die kreek die naar de suikermolen leidde, een jonge blanke vrouw, ongerept, in het wit gekleed, ze lachte hem toe, ze keek hem aan op een manier die niet veel aan de verbeelding overliet. Haar gezicht kwam steeds dichterbij en ze kuste hem op zijn donkere gezicht. Zijn lippen vonden de hare, ze zogen zich vast, liefde vloeide over, een verboden liefde. Toen geschreeuw, hij werd weggetrokken van haar, hij hoorde haar gillen, hij hoorde haar klappen krijgen. ‘Sta je met die vieze nikker te vrijen, getsiderrie meid, zit er stront in je kop?’

Toen was er alleen maar pijn. Pijn op z'n rug en z'n ledematen. De handen waarmee hij haar omhelsd had waren tot bloedens toe geslagen. Hij zag haar droevige en behuilde gezicht boven zich, ze kwam in het geheim bij hem, zalfde z'n wonden en goot water tussen z'n gebarsten lippen.

Het gerinkel van z'n wekker deed hem opschrikken, het was vakantie, hij was vergeten zijn wekker afte zetten. Hij stond op, z'n hele lichaam deed hem pijn. Met stijve benen liep hij naar het gordijn en trok het open. Een stralende ochtend lachte hem tegemoet. Z'n handen deden hem pijn; in het ochtendlicht keek hij naar ze. Ze

zaten vol gedroogde wondkorsten. Hetzelfde beeld vertoonden z'n armen. Hij bevoelde z'n rug, ook daar dikke en pijnlijke wondkorsten. Helemaal in de war ging hij op het bed zitten. Wat zouden z'n ouders hiervan zeggen? Was dit wel echt? Of was het gewoon een hallucinatie? Waar kon hij die wonden opgelopen hebben? Weer keek hij naar de rug van z'n handen. Hij zag de korstjes ineen schrompelen en van z'n handen vallen.

Een lichter gekleurde huid werd eronder zichtbaar. Langzaam maar zeker nam die huid de kleur van het omringende weefsel aan. Naast zijn bed staande, ontdeed hij zich van z'n T-shirt en schudde die uit. Een heleboel wondkorstjes vielen op het laken. Hij wilde ze bij elkaar vegen als bewijsmateriaal, maar ze verpulverden, ze vergingen voor z'n ogen tot stof. Hij keek weer naar z'n handen; er waren maar een paar lichte vlekken te zien. Hoe was dit mogelijk? Was dit een droom? Er werd op de deur van z'n kamer geklopt, het was z'n moeder.

'Henry, heb jij die halve cake en dat hele brood met sardien opgegeten? En ook een pak melk is op!'

'Ja, dat heb ik gedaan, ik kreeg opeens zo'n vreselijke honger.'

'O, dan is het goed, hoe voel je je nu?'

'Lekker, ik heb honger als een paard, ik kom straks eten.'

'Goed zo, ik ben blij dat te horen.'

Nadat hij zich opgefrist had, ging hij aan tafel. Marcel die er al zat, observeerde de gridi waarmee z'n broer at.

'Sang, je haalt de schade van gisteren in, je eet voor twee. Eet je soms ook voor die Djoembie?'

Henry keek z'n broertje boos aan en at door.

Na het eten gingen de broers elk hun weegs. Marcel ging een weekje bij Djonnie blijven, ze zouden daar zeker halve dagen vullen met het spelen van dat kapitalistisch spelletje met namaakgeld, huizen en hotels.

'Ik ga wat vissen achterop het projekt,' zei Henry tot z'n moeder.

'Voel je je echt goed? Ik bedoel, straks zit je ergens aan het water

en je wordt weer misselijk of zo, je weet maar nooit. Blijf toch liever thuis.'

'Ach nee ma, ik ben okee. Als ik iets voel aankomen zal ik heus niet in het water springen. Ik heb echt zin m'n geest tot rust te laten komen.'

'Nou goed dan, maar ga niet te ver, je kent de omgeving nog niet zo goed.....'

VIII

Het projekt liep een aardig stuk door naar achteren. Hoe verder Henry liep, hoe schaarser de bebouwing werd. Met z'n hengel over z'n schouder liep hij langs de pas gebouwde huizen. Hier en daar zag hij mensen bezig. Het laatste gedeelte van het projekt bestond alleen maar uit blote kavels. Een frisse bries woei over de vlakte, hij voelde zich opleven. Flitsen van de afgelopen nacht kwamen naar boven en hij verwonderde zich dat die beelden niet zo onsamenhangend en door elkaar waren als droombeelden gewoonlijk zijn. Het geheel vormde een chronologisch verhaal, het leek net een TV-serie.

De grens van het projekt werd gevormd door een dwarsstraat, waarlangs een dam liep die begroeid was met lage bomen. Daarachter liep een kreek en aan de overkant daarvan was boesboesi, nog niet verkavelde plantage. Henry liep de dam op en bekeek staande tussen de bomen de kreek. Wat een zalige plek om een rustige fatoe te nemen.

Opeens voelde hij zich koud worden, de kreek was er nog, maar er voeren platte voertuigen op, volgeladen met lange dunne suikerrietstengels. Donkere mannen duwden de boten met lange stokken voort. Hij keek om, zover hij kon kijken zag hij groen wuiven in de wind. Ergens ver weg kapte een groep mensen zich een weg door de begroeiing. Achter hun stond een groep die het gekapte in bundels bond, waarna een andere groep de bundels op de schouders kreeg, naar de kreek torste en de lading in de platte vaartuigen dumpte. Hij zag iemand in het wit te paard komen aanrijden. De man in het wit kwam heel even duidelijk in beeld; een pokdalig gezicht, rood van de rum en de hitte. Een golf van haat en moordlust sloeg door z'n hele wezen, bloeddorst, wraak. De witte reed naar de zwarten, duidelijk was de gehaastheid te zien waarmee de donkere ruggen zich opeens kromden, kort afgebeten klanken kwamen hem toegolven, toen zag hij heftige armbewegingen vanaf het paard, een

seconde later hoorde hij zwiepende slagen en de kreten van pijn. Het paard en de berijder verdwenen toen, een wolk stof opwerpend. Het was een auto die uit een van de laatste huizen reed en een stofwolk achter zich deed opbollen. Weg waren de wuivende velden en de zich krommende ruggen in de zon. Hij zag weer blote kavels met hier en daar een huis en een fietser die net het erf uitreed waar de wagen vandaan gekomen was. Hij liep de zacht glooiende dam af en ging onder een naar de kreek toe uitwaaierend bladerdak van een boom zitten. Hij trok zijn hengel naar zich toe en wikkelde het nylondraadje met de haak en dobber van de stok.

Met een handschopje uit z'n achterzak woelde hij wat grond los en het duurde niet lang of hij zag het eerste wormachtige gekronkel. Hij trok een paar wormen tevoorschijn. Het gaf hem altijd een opwindend gevoel als hij zo'n wormpje aan de haak spietste; het koud en gladdig kronkelende lijfje tussen duim en wijsvinger als de punt van de haak zich een weg boorde, het wormelichaam iets dikker makend. Het was daarom dat Henry erg geconcentreerd de haak in de worm stootte, waardoor hij z'n omgeving één moment uit het oog verloor.

IX

‘Hé jasses, dat kan ik niet aanzien, arm wormpje,’ hoorde hij achter zich zeggen. Met een schok werd hij zich weer bewust van zijn omgeving. Hij keek om en zag een paar stappen de dam op een meisje staan. Hij kon haar gezicht niet goed zien omdat ze het licht in de rug had. Had ze niet een hoepelrok aan? En liep ze niet met een parasolletje over haar schouder? Had ze niet van die pijpekrullen? Hij schudde z'n hoofd, de lichte duizeling die hem bevangen had verdween. Daar stond een leuk en sportief gekleed meisje, ze had een nauwsluitende jeanspantalon en een leuk bloesje daarboven aan. Ze droeg leren slippers.

‘Dag,’ zei ze, ‘mag ik kijken hoe je een vette karper aan de haak slaat?’

‘Hai, nou, geen bezwaar, kom er maar bij zitten ik [heb ... geen] stoel om je aan te bieden.....’

‘Ach kom nou, jij zit [toch] ook gewoon op 't gras?’

Ze zakte de dam af en ging naast hem zitten, terwijl ze zei: ‘Ik dacht: laat ik eerst vragen of je mijn gezelschap lust, want je hebt van die vissers die in alle eenzaamheid willen vissen.’

Hij lachte en keek haar aan. Aan haar accent had hij direkt gehoord dat ze pas uit Holland kwam. Ze had een open en guitig gezicht, daarin flikkerden twee ondeugende blauwe ogen. Blond haar tot een bol gerold, rondde haar van boven af. Ze had een parmantig nekje en onder haar bloesje zag hij de stevige welving van haar borsten. Toen hij haar in de ogen aankeek, begon ze te lachen. Die lach, die ogen, dat gezicht, er flitste iets door hem heen, dit gezicht had hij al eens gezien. Ze zag hem zo kijken, haar lach verdween. ‘Wat is er?’ vroeg ze.

‘Ach niets bijzonders, ik bedoel, het leek alsof ik je al eens eerder heb gezien, alsof ik je al eens heb ontmoet. Ik weet dat het gek klinkt, maar je komt me zo vertrouwd voor.’

‘Zo, zo,’ zei ze terwijl ze peinzend over het water keek, ‘zal ik je

wat vertellen? Toen ik je een tiental minuten geleden voorbij zag lopen met die hengel over je schouder, kreeg ik opeens het gevoel of er een oude bekende van me langs ging. Ik raakte opgewonden, net als een meisje dat haar secret love voorbij ziet lopen. Ik kreeg de neiging meteen achter je aan te komen. Gelukkig ging m'n vader net weg en moest ik de poort voor hem open en dicht doen. Toen hij weg was, heb ik m'n moeder gezegd dat ik even ging fietsen en voordat ik het wist stond ik hier naar je te kijken. Echt waar, het leek alsof ik gestuurd werd, want ik ben echt niet het type dat jongens achterna loopt. Vreemd hè?'

'En als ik je vertel dat ik een van die vissers ben die niet gestoord wenst te worden en dat ik drie keer naar woorden moet zoeken voordat ik met een meisje begin te praten, dan begrijp je dat ook ik me zit af te vragen wat er met me aan de hand is.' Hij regelde de worm goed aan de haak en hij zag in z'n ene ooghoek hoe zij haar gezicht met een [ruk afwen]dde.

'O sorry, ik was het vergeten, je kan [dit] niet aanzien.'

'Nee echt niet, ik word er niet goed van.'

Snel regelde hij de dobberhoogte, stond op en zwiengde de [haak] met aas het water in. In het middelpunt van steeds wijdere kringen bleef de dobber op het water liggen. Hij ging zitten, ze keek hem van opzij aan.

'Echt, dit moet ik even verwerken. Ik ben vandaag niet alleen een jongen achterna gehold, ik zit nog erbij op een stil plekje vertrouwelijk met hem te praten alsof ik hem al jaren ken.'

'En ik die er absoluut niet van hou vooral door meiskes gestoord te worden tijdens het vissen praat vrij uit met iemand waarvan de naam mij zelfs onbekend is.'

Hij keek haar aan en zag dat hij haar in verlegenheid had gebracht; ze bloosde tot achter haar oren. Snel vervolgde hij daarom: 'Maar ja, ik ben me er ook eentje, ik heb me niet eens voorgesteld: Henry, aangenaam.'

'Ik heet Janine.'

‘Woon je al lang in deze buurt?’ Een stomme vraag overigens, gezien de nieuwbouw overal in de buurt.

‘Nee,’ zei ze, ‘we zijn niet zo lang geleden uit Holland gekomen. Nou joh, als je dan die tropenzon op je bast voelt, dan weet je niet waar je schuilen moet. We zaten eerst een tijdje in hotel Polsnakrasky. Het bedrijf dat m'n vader had uitgezonden zou voor een woning zorgen, maar toen we hier aankwamen was het huis nog niet af. Gelukkig is dat hotelgedoe voorbij. Gunst, wat heb ik me de afgelopen dagen uitgeleefd, ik ben eropuit getrokken, goh, die ruimte, die natuur, die warmte, hardstikke gaaf gewoon.’

Henry vond het niet erg om naar haar te luisteren, terwijl hij normaliter gauw verveelde van meisjesgebabbel. Ze vertelde over haar jeugd en hoe ze via een Surinaams meisje in Nederland belangstelling had gekregen voor Suriname. Ook haar ouders begonnen zich te interesseren voor dit land, dit tropische paradijs waar ook nog Nederlands werd gesproken. En toen haar vader een keuze mocht maken tussen een overplaatsing naar Guinee of naar Suriname, koos hij Suriname. En hier was ze dan.

‘Hé, je hebt beet,’ zei ze opeens. Henry keek naar z'n dobber en zag die op en neer gaan. Heftig rukte hij aan de vislijn en alhoewel hij wist dat het te laat was, trok hij de lijn uit het water; hij moest z'n gezicht toch redden? Een kaalgevreten haak bengelde voor z'n neus.

‘Ai, die heeft me te pakken gehad,’ bromde hij en enigszins afgewend van Janine drukte hij een nieuwe pier aan z'n haak. Even later dreef z'n dobber weer op het water.

‘Het spijt me,’ hoorde hij zachtjes naast zich zeggen. Hij keek haar aan en zag haar schuldig kijkende ogen. Daar kon hij niet tegen en hij zag het niet als haar schuld, dat hij niet op z'n dobber had gelet. Dat zei hij haar en hij merkte hoe het haar opluchtte. Ze spraken verder over Suriname, de inwoners, de school en ga zo voort. Toen vertelde ze hem over haar verkenningstochtjes in de buurt.

‘Weet je dat er een pad op het verlengde van deze dam loopt, daar,

dat ben ik gevolgd. Het loopt een stuk door de bosjes en dan sta je opeens voor de ruïnes van een of ander gebouw; uit de slaventijd, zei m'n vader. Wist je dat hier vroeger een plantage is geweest?' Henry voelde dat hij nu ook wat moest vertellen.

'O ja, dat merk je aan de plantagenaam die deze wijk draagt, "Ma peu Retraite". Ze gaven vroeger allerlei exotische namen aan de plantages: Rust en Werk, La Vigilantia, Hecht en Sterk, La Providence, Alliance, Mary's Hope en ga zo voort. Vaak zat er een herinnering of een boodschap besloten in zo'n naam. Zo heb ik een verhaal horen vertellen over de plantage Nijd en Spijt. Daar moet zich een drama hebben afgespeeld tussen de blanke vrouw van de plantage-eigenaar en een beeldschone jonge slavin.'

'O ja? Vertel me eens daarover?'

Henry voelde zich, ze hing aan zijn lippen.

'Wel het zat zo. De blanke plantage-eigenaar had een oogje op die slavin, iets wat wel vaker voorkwam toentertijd. En zij mocht hem ook. Zo kon het gebeuren dat de meester regelmatig vrijde met het meisje, tot de dag dat hij door de vrouw des huizes betrapt werd; hij was toen driftig bezig eh....het bovenlichaam van de jonge vrouw te bewerken. Ik weet niet hoe lang daarna, we zullen zeggen daags daarna, wordt het eten voor meneer opgediend. De vrouw des huizes kondigt aan dat haar man iets aangeboden krijgt waar hij erg van houdt. Vol verwachting tilt hij het deksel van de schaal op en wat ziet hij daar liggen?'

'Ik zou het niet weten,' zei Janine opgewonden.

'Nou hou je vast, want zo smakelijk is het niet geweest. Daar voor hem lagen de borsten van het meisje waarmee hij gevrijd had. De vrouw des huizes had ze in een vlaag van wraak en jaloezie gewoon laten afsnijden.'

'Mijn hemel, dat is niet waar,' zei ze met verschrikte ogen.

'Nou, ik was er niet bij, dus ik durf niet te zweren dat het echt gebeurd is, maar in de afgelopen jaren heb ik dit verhaal door drie ouderen horen vertellen, apart van elkaar en ze verzekerden me dat

dit echt is gebeurd.'

'En wat is er van dat meisje terechtgekomen?'

'Wat dacht je? Zoiets overleef je niet. Het werd een toestand daar op die plantage; de man dronk zich het graf in en ik weet niet wat er van de vrouw des huizes terechtgekomen is. Ik moet eens een oudere hier wat vragen over stellen. Het vervelende is dat ze niet altijd bereid zijn je dingen van vroeger te vertellen.'

'Op die manier gaat er heel wat kennis over het verleden verloren,' zei Janine.

'Inderdaad. Aan de ene kant zeg je: jammer dat er zoveel verloren gaat. Aan de andere kant zou je kunnen zeggen: gelukkig dat we niet alles weten. Het weinige dat we weten maakt ons al woest, laat staan. Het is soms niet goed om teveel te weten.'

'Ik heb in Nederland gelezen dat de blanken hier flink tekeer zijn gegaan,' zei Janine.

'Die indruk heb ik ook. Maar er gaan hier wel eens vaker mensen tekeer en de laatste tijd zijn dat heus niet alleen blanken. Het is hier gewoon een wild gebied, al lang vóór de ontdekking door de blanken.'

'Niet voor niets heet dit gebied de Wilde Kust, hè?' zei het meisje.

'Nou, een passende naam. Overigens, het is ergopvallend dat de Wilde Kust, 't Guyanese schild leren we op school, het enige gekoloniseerde gebied ter wereld is, waar alle koloniale machten over en weer huisgehouden hebben en waar ze allemaal een stukje van ingepikt hebben.'

'Zo? Allemaal zei je?'

'O, ja. De Spanjaarden pikten het meest westelijk gedeelte van Guyana, dat is nu Oost-Venezuela. De Engelsen veroverden op de Hollanders en de Spanjaarden dat tweede stuk, dat heette vroeger Brits-Guyana. De Hollanders behielden het middenstuk, typisch voor hun, ze gaan altijd in het midden zitten. De Fransen verkregen het stuk oosteijk daarvan, Frans-Guyana of Cayenne en de Portugezen verkregen het laatste en tot nu toe minst ontwikkelde

deel, een stukje Brazilië dat tot de Amazone loopt.

Nou, dan heb je alle koloniale machten op een rijtje.'

'Wat een belangstelling hadden ze voor dit gebied,' zei Janine.

'Die belangstelling is er nog steeds, dat merk je aan allelei zaken. Kijk maar eens hoe jij je interesseert voor de geschiedenis van een stukje van dit gebied.'

'Ja, inderdaad. Zeg, volgens mij was hier een suikerriet-plantage. De ruïnes aan die kant moeten van een suikermolen zijn. Dat zie je aan dat grote ijzeren wiel en aan die half vergane ketels die daar nog liggen.'

'Interessant, inderdaad,' zei Henry terwijl hij naar z'n dobber keek. 'Hemeltje lief,' zei Janine opeens terwijl ze op haar horloge keek, 'ik moet naar huis, anders wordt mijn moeder ongerust, ik ga.'

'Wacht, ik loop met je mee, geen bezwaar toch?'

'O nee,' zei ze. Ze stonden op, Henry haalde z'n haak uit het water en merkte dat die weer schoongevreten was. Snel rolde hij het koord om de hengel en even later liepen ze de straat af, zij met haar fiets aan de hand, hij met z'n hengel over de schouder.

Janine sprak niet meer, ook hij zei hij geen woord terwijl ze over de verlaten straat liepen.

'Nou, hier woon ik,' zei ze opeens.

'O, leuk huis, eh, nou tot ziens dan, ik vond het leuk om met je gebabbeld te hebben,' zei hij.

'Ja, inderdaad. Zeg kom je nog eens vissen, want vandaag had je niet zoveel geluk.'

'Ik dacht eerlijk gezegd aan morgenochtend, misschien bijten ze op zondagochtend.'

'Ik hoop het voor je.'

'Kom je me weer gezelschap houden?' vroeg hij.

'Als je dat wil.'

'Natuurlijk wil ik dat wel,' zei hij. Ze lachte.

'Nou, goed dan, tot morgen. Dag.'

'Dag.'

X

Die middag had hij geen problemen met ‘djoembies’. Eerst vrat hij als een minister, toen sliep hij als een ambtenaar, waarna hij in de middag fris als een hosselaar opstond.

Terwijl hij nog op z'n bed zat na te dromen over Janine, hoorde hij aan het slaan van autodeuren en de galmende vrouwenstemmen dat z'n tante en z'n grootmoeder gearriveerd waren. Al klepperend kwam tante binnen.

-Dat kletskanon is gearriveerd- schoot het door z'n hoofd. Hij had die vrouw een keer uitgescholden omdat ze hem had gebruikt in zo een typische halvewaarhedenroddel. Henry zou gezegd hebben dat z'n moeder beweerd had dat z'n vader gezegd had dat tante roddelde. In bijzijn van z'n vader, moeder en grootmoeder had hij haar leugenachtigheid aangetoond. Vanaf die dag vermeden zij elkaar.

Hij stond op en ging zich wat opfrissen bij z'n wasbak. Hij voelde zich op een aparte manier verwachtingsvol. Hij keek in de spiegel en opeens sloegen zijn gevoelens om. Een vlammende haat maakte zich van hem meester. Hij zag hoe z'n gezicht vertrok en z'n tanden zichtbaar werden. Z'n vingers trokken krom en het was alsof hij iemand wurgde. Hij zag een blanke nek tussen die vingers, hij voelde z'n vingers het zachte weefsel indrukken, hij zag de rode zwelling; het strottenhoofd kraakte weg, hij hoorde gerochel. Een tinteling ging door hem heen. Hij zag ‘hem’ in de spiegel, z'n gezicht drukte moordlust uit.

‘No sk'eki, mi no kie'joe. T'awan moesoe dede, ding wit mang, din nak mi, ding b'oedoe mi skieng, ding djiem skieng ati, ding b'oko mi lobi. Mi moes kie' wan wit man, dan mi kan 'ostoe. So langa mi no kie'ie wan bak'a, mi no sa mang didong 'ostoe.’

Henry drukte de haatgevoelens weg en kreeg weer kontrole over z'n handen. Hij voelde zich tot rust komen.

‘Oké, rustig nou. De blanken hebben je inderdaad pijn gedaan en omgebracht, maar dat is nog geen reden om nu met wraakgevoelens

en moordplannen rond te lopen. Dat haalt de pijn die je geleden hebt niet weg. Over iets anders nu, ik heb vandaag een leuke bakra sma ontmoet. We hebben lekker gesproken. Morgen zie ik haar weer.' 'Mi sabi, mi sji. Mi dè ini joe! Ma tama'a jó kie'ing, lik fa joe doe, jè kwiens'ing neki, tè ala blo gwe lieb'ing.'

'Wat? Ben je gek? Waarom moet ik haar morgen wurgen? No mang! Geen moord, ik kom dan in de gevangenis terecht. Niemand gaat me geloven als ik zeg dat een geest me leidde. No mang! Waarom wil je haar niet liefhebben, waarom wil je wraak nemen door haar en mij pijn te doen? Ze hebben jou pijn gedaan, moet jij nu dezelfde fout maken? Nee, een onschuldig meisje wurgen, dat niet, never, nooit!'

Ng Weta keek hem vertwijfeld aan, het beeld in de spiegel vervaagde opeens...

Het galmende geluid van z'n tantes stem klonk door het huis, af en toe onderbroken door de ietwat beverige stem van grootmoeder en de wat omfloerste van zijn moeder. Tante bekeek het huis van voor tot achter, eindelijk kon ze de zaak goed bekijken en natuurlijk had ze overal commentaar op.

Haar man Baltus werd er steeds bijgehaald, zo in de trant van: Baltus houdt niet van splitlevel woningen, Baltus had die aannemer wel mores geleerd, Baltus zo, Baltus zus.

Als Baltus maar voor de helft zou weten voor welke leugens en halve waarheden zijn vrouw z'n naam had gebruikt ter rechtvaardiging van iets kroms, zou hij op z'n minst een hartstilstand, een leververharding en een niervergiftiging gekregen hebben.

Toen hoorde hij z'n moeder vlakbij in de gang zeggen: 'Hij slaapt, hij was niet zo best maar nu gaat het wel.' De stemmen verwijderden zich naar het voorterras, waar onder het genot van traditionele soft en stroop met koekje of gebak de laatste tories werden uitgewisseld. Henry ging weer op z'n bed liggen, nam een stripverhaal en wachtte tot z'n tante zou aftaaien.

Toen tante na een kwartiertje wegging, bleven moeder en grootmoeder nog wat doorbabbelen op het terras.

Moeder vertelde haar moeder over Henry: 'Het gebeurde zo opeens

ma, dat ik het verdacht vond. Dat waren geen wormen. Hij kon gewoon niets door z'n keel krijgen. En wat hij met moeite binnenkreeg, kwam er weer uit. En z'n ogen stonden niet goed, hij was zichzelf op bepaalde momenten niet meer de baas.'

'A dati psa, een jorka van iemand anders is in hem gekomen. Maar dan moet het wel een sterke geweest zijn, wan trangawan, dit gebeurt niet zomaar, wan san bin moesoe pesa, ja er moet iets met die jorka aan de hand zijn. Maar wat ik wil weten, pè a san tik'ing?' 'Tja waar? Volgens mij heeft hij dat ding achter op het erf opgelopen, wacht, ik zal hem roepen, dan kan hij je precies vertellen. Hij moet nu al wakker zijn.'

'Zo, m'n jongen,' zei de oude vrouw toen Henry even later voor haar stond, 'ik hoor dat je last hebt van iets. Wacht, ontspan je en kijk me in de ogen aan, rustig mi boi, safri now.'

Ze hield hem bij z'n polsen vast, ze was opgestaan en keek hem diep in z'n ogen. Op dat moment voelde Henry iets in z'n binnenste in beweging komen. Hij kreeg het gevoel alsof twee sterke magneten in z'n hoofd met moeite uit elkaar werden getrokken, hij zag opeens dubbel. Hij voelde de strijd die onder invloed van het krachtveld van z'n grootmoeder in hem werd gevoerd. Hij begon te beven en voelde zich licht worden. Grootmoeder voelde hem trillen en zag zijn ogen tollen. Ze liet hem gelijk los en keek hem niet meer in de ogen aan, ze wendde zich af. Hij voelde de ene magneet weer samenklitten met de andere; hij zag weer helder en het beven hield ineens op.

'Ai mi sji a sani, ik heb het gezien,' hoorde hij z'n grootmoeder tegen z'n moeder zeggen.

'Maar wat heb je precies gezien, ma?'

'Ach, hoe ga ik je uitleggen? Jullie jonge mensen geloven niet in deze dingen, het is hocus pocus voor jullie. Als die man van je thuis was en me zo bezig had gezien met Henry, had hij zeker weer een aanval voor me gehad. Maar deze dingen bestaan, je kunt ze niet zien of aanraken, maar aanvoelen, als je geleerd hebt ze aan te voelen. En daarom had ik jullie gezegd foe trowé ptienso biri lont'a

oso, a bita boeng tegen ding san disi. Maar nee, geen biersmijterij om mijn huis, geen afgoderij vonden jullie. Net alsof jullie zo gelovig zijn, hoe lang terug was je voor het laatst in de kerk?'

'Ach ma, hou op, wil je?'

'Maar oma, wat is er toch met me aan de hand? Eergisterenavond droomde ik over een zeereis en de slavenmarkt en toen over de aankomst op een plantage. Alles was zo echt, ik voelde, proefde en rook alles.'

'Mi boi, het was echt. Die geest van een slaaf liet je alles weer meemaken. Alleen vraag ik me af: waar heeft hij al die tijd gezeten!' 'Ik geloof dat ik het weet, komt u kijken, er is nog net genoeg daglicht om het te zien.'

Samen met z'n moeder en grootmoeder liep Henry naar de tompoe van de kokosstam achter op het erf. Terwijl hij met de anderen op een afstandje van de stomp stond, zei hij, knikkend in de richting van de onderstam: 'Daar onder die wortels is er een gemetseld iets. Ik wou die wortels weghakken, maar toen schoot m'n schop uit en ik sloeg een barst in een van die stenen. Vanaf dat moment begon het.'

'Zo, zo, a so a dè, 'mompelde oma en in haar eentje liep ze naar de tompoe, zocht en vond de bakstenen, zakte op haar hurken en bekeek het gesteente nauwkeuriger. Toen stond ze met een ruk op en zonder haar gezicht van de stam af te wenden, liep ze terug naar de anderen.

'Die kokosboom is een tapoe,' zei ze.

'Wat bedoelt u? Een tapoe is toch iets wat je om je nek draagt om kwaad af te weren?'

'Ja, dat noemt men ook een tapoe. Maar dit hier is een meer letterljke vorm van een tapoe. Maar laten we liever naar binnen gaan, het wordt al donker. Laten we niet hier in het donker blijven staan. Binnen zal ik jullie het één en ander vertellen.'

'Nu begrijp ik waarom die Guyanezen er vandoor zijn gegaan; het was om dit ding,' zei Henry terwijl ze weer naar voren liepen en op

het terras gingen zitten, oma dronk een glas sodawater.

‘Wel kijk, dat gemetselde ding is de bovenkant van een graf. Een graf uit de slaventijd. Zo iets werd echt niet voor de eerste de beste gemaakt, ma'wan san è hoor mi bezig. Als het een blanke betrof, was die niet zomaar in het veld begraven, maar op een begraafplaats in de stad. Maar als het een slaaf was, hoe komt hij aan een gemetseld graf? En waarom moest die tapoe erop? Om iets daarbinnen te houden, een geest die niet tot rust is gekomen. Maar die geest is eruit gekomen en heeft bezit van je genomen. Ai, zo moet het gebeurd zijn. Volgens mij zal de afgelopen nacht geen mooie ervaring voor je geweest zijn.’

‘Oma, ik zeg het u, ik wist niet wat er met me gebeurde, alles was zo echt.’

‘Ik hoop alleen niet dat deze jorka je kwaad wil doen of je kwaad zal laten doen, want din san disi e doe san nanga sma. Ze kunnen degene die ze hebben overgenomen allerlei rare dingen laten doen. Ik heb het zien gebeuren. Het was gewoon verschrikkelijk.’

‘Maar kan ik er niets aan doen als die geest me iets kwaads wil laten doen, bijvoorbeeld als hij me iemand wil laten vermoorden?’

‘Wel, je moet een sterke geest hebben en steeds met goede gedachten het kwade terugdringen of overtuigen. Dat is het enige. Maar ik denk dat deze meer jouw lichaam nodig heeft, niet je geest, anders was je nu rijp voor het gekkenhuis.’

‘Maar ma, ik bedoel, stel dat dit waar is, vooral als ik Henry zo hoor. Hij is niet iemand die verzint of overdrijft. Ik wou alleen vragen: gebeurt dit wel echt, ik bedoel dat er echt een geest, dus het verstandelijke geheel van iemand die lang geleden geleefd heeft, in het lichaam van Henry zit?’

‘Of je het wil geloven of niet m'n kind, het is zo. Denk je echt dat de geest ook doodgaat als het lichaam door ouderdom, ziekte of ongeluk doodgaat? De geest gaat verder, hij laat z'n stoffelijk omhulsel maar tot stof vergaan.’

‘Ja, maar dit geest-in-mens-gedoe valt toch als bijgeloof buiten de kerk en u als kerkisma kan toch niet in deze dingen geloven?’ ‘De kerk kent deze dingen ook,’ gooide Henry ertussen,’ dat was

toch te zien in die film ‘The Exorcist’? Daar zie je hoe een priester een duivel, volgens oma een jorka die kwaad wil doen, uit het lichaam van een meisje probeert te jagen. Niet dat alles in die film echt zo is gebeurd,maar het één en ander was op feiten gebaseerd.’ ‘Tja mi boi, duiveluitdrijving is geen onbekend iets in kerkelijke kringen en natuurlijk ook niet daarbuiten. Als je het goed bekijkt is de duivel in feite de macht waarop de kerk steeds een tegenantwoord wil zijn. Duivel en engel, kwaad en goed, vuur en water, de basismachten van de natuur. En de strijd tussen die twee machten bepaalt het leven, ja, zo is dat, a so a dè.’

Ze waren even stil, toen zei Henry's moeder: ‘Maar ma, je zei dat je die jorka gezien hebt toen je op het terras in Henry's ogen keek. Wel wat zag je?’

‘Marcella, je denkt zeker dat zo een jorka een bepaalde vorm heeft, maar het is een geest, een onstoffelijk iets. Je kunt z'n aanwezigheid uit bepaalde dingen afleiden. Toen ik in Henry's ogen keek, dan mi pot mi krakti baka mi ai. Met kracht keek ik in z'n ogen. Da'a jorka fier mi krakti, het maakte hem één moment onrustig. En dat zag ik in Henry's ogen. Ik zag hoe z'n blik troebel werd net zoals je een steen in stilstaand water gooit. En toen ik m'n kracht afzwakte, werden z'n ogen weer helder. Wat ik me alleen nog afvraag is: waarom heeft hij bezit van hem genomen en hoe lang zal hij in hem blijven?’

‘Maar ma, kan je niets doen om hem eruit te krijgen?’

‘Mi goedoe, weet je wat voor kracht daarvoor nodig is? Die kan ik niet opbrengen. Laten we afwachten en kijken wat hij doet. Als Henry wil kan ik hem straks wel een kruidenbad geven; je had me gisteravond gevraagd het een en ander mee te nemen. Ik denk niet dat ik “hem” eruit kan krijgen, maar die wasi kan de geest wat tot rust brengen, dan maakt hij het die jongen misschien niet zo moeilijk.’

De twee vrouwen trokken zich terug in de keuken, waar ze het een en ander klaarmaakten. Henry bleef op het terras achter, hij voelde zich verward en een lichte misselijkheid borrelde in z'n binnenste.

‘Zo, en hoe staat het?’

Henry schrok op, zijn vader stond voor hem, hij was net even thuis gekomen, vandaar dat hij de wagen buiten had laten staan.

Henry zag zijn vader onscherp. Hij kneep z'n ogen een paar keer stijf dicht.

De vader ging tegenover z'n zoon zitten en observeerde de jongen scherp. ‘Wat is er, jongen? Je ziet er niet best uit. Heb je nog steeds last van die... die wormen?’

‘Het zijn geen wormen, pa. Er zit wat in m'n hoofd, in m'n lichaam. Gisteravond werd ik helemaal meegesleurd in het verleden; ik maakte een slaventransport mee. Het was geen droom, alles was levensecht en volgens een duidelijk schema uitgebeeld.’

‘Niet alle dromen zijn verward, jongen. En mensen hebben wel vaker zeer realistische dromen.’

‘Pa, echt. Dit was te gek. Ik droomde dat ik mishandeld werd en met wonden overdekt was. Toen ma me wakker maakte, zag ik die wonden op m'n lichaam, ik voelde de pijn duidelijk. Maar binnen een minuut droogden de wonden en vielen de wondkorsten af.’

‘Tja...., niet een ieder is volledig bij als hij pas wakker is.’

‘Pa, ik was al die tijd keihard wakker. En zo even keek oma me strak in de ogen aan. Ze heeft toen iets gezien, dat onstoffelijke dat bezit van me heeft genomen. En ik voelde op dat moment hoe twee dingen in m'n lichaam even uit elkaar gingen. Ik ben er nog steeds misselijk van.’

‘Ach, die grootmoeder van je ziet soms teveel dingen en je moeder loopt er maar achteraan. Gewoon suggestie, laat mij je even in de ogen kijken...’

De vader keek zijn zoon strak in de ogen aan. Eerst voelde Henry niets, maar opeens sloeg alles om, een geruis klonk in z'n oren, zoals een plotselinge heftige regenbui die de daken geselt. Zijn lichaam werd uit de stoel geworpen en rolde over de terrastegels. Er klonk een dierlijk geluid uit Henry's keel en zijn hoofd bewoog zich heftig van links naar rechts. Meteen daarna werd hij van de

vloer omhoog getrokken, zoals een pop aan touwtjes. Weer klonk datrare keelgeluid en met een behoorlijke kracht werd een vloeibare substantie uit de mondvan Henry geworpen. Het spatte op het terras neer, alwaar het meteen een scherp stank verspreidde.

Met opengezakte mond en wijd opengesperde ogen zag de vader deze vertoning aan. Wat was dit nou? Droomde hij nu? Dit kon die jongen toch niet zomaar doen. In welk wetenschappelijk model paste dit? De vader wilde opstaan, maar bemerkte dat het commando ‘kom uit je stoel’ niet werd uitgevoerd door zijn lichaam. Weer probeerde hij z'n lichaam te dwingen op te staan, zonder succes. Hij zag hoe Henry voorover werd geworpen en op de grond begon te kronkelen. Het leek hem sterk denken aan die djeran-kepang spelers die hij een keer op Domburg een winti, een begeestering had zien krijgen. Eentje had een slangewinti gekregen en kronkelde met zijn armen stijf tegen het lichaam over de grond, terwijl hij de rauwe eieren die hem voorgeschoteld werden, gewoon inslikte.

‘Zo Henry, kom je....o hemel.....goeie genade, nee!’ Oma had Henry binnen willen roepen voor z'n kruidenbad. Ze zag zijn vader als versteend staren, ze volgde diens blik en zag Henry op de vloer kronkelen.

‘O mi Masra, mi Gado, Here daarboven. Die geest is razend geworden, hij gaat tekeer. Marcella kom gauw,’ riep ze naar binnen. Zelf zakte ze op haar knieën, sloeg een kruis en begon te bidden. Henry's moeder kwam eraan. Ze zag haar moeder geknield bidden, zag haar man als een standbeeld verschrikt kijken en zag haar zoon over de vloer kronkelen.

‘Ma, wat is er? Waarom....’

‘Stil Marcella, kong begi nanga mi. Mijn kracht is niet voldoende, je moet samen met me komen bidden.’

‘Maar wat moet ik bidden?’

‘A na trobi, bid maar iets. Wel met overgave, drijf alle negatieve dingen uit je gedachten, doe snel, hou m'n rechterhand vast.’

Even later merkte Henry 's vader dat hij z'n vingers kon bewegen, hij concentreerde zich en opeens schoot z'n rechterhand los; hij

kreeg de controle over zijn ledematen beetje bij beetje terug. Z'n armen, z'n benen, z'n schouders, hij probeerde op te staan. Met enige moeite lukte dat. Henry kronkelde steeds minder en op gegeven ogenblik lag hij stil.

‘Wat is er gebeurd?’ vroeg hij met schorre stem.

‘Ma, hij is er weer, laten we....’

‘Stil Marcella, begi doro, bid verder met me, want anders komt dat ding terug.’

De vrouwen baden verder. Vader liep op Henry af en hielp hem overeind. De vrouwen stonden op. Wankelend en zwaar steunend op zijn vader liep Henry naar binnen.

‘Albert, breng hem snel naar de badkamer,’ zei de moeder.

‘Ai, snel. A sani loes'ing p'tienso. Gelukkig hebben we alles klaargezet.’

Een scherpe geur verspreidde zich uit Henry's mond. Vader rook het duidelijk. Hij zag ook nog een beetje groen gekleurd slijm uit Henry's ene mondhoek komen. In de gang hielp hij Henry uit z'n kleren. Alleen in z'n onderbroek ging hij op een bankje in de badkamer zitten.

Oma roerde in de keuken in een grote pot heet water, waarin zij wat kruiden had gedaan. Ze had die uit netjes opgevouwen stukjes papier gehaald. Ook had zij uit wat flesjes het een en ander in de pot geschonken. De vader keek naar haar laatste toebereidselen. Hij zag hoe de oude vrouw een paar keer naar hem keek, maar hij zei niets. Hij keek alleen toe. Hij zag hoe zij haar kruiden weer in de papieren vouwde, net zoals de poedertjes in de apotheken worden ingevouwen. De flesjes gingen dicht en alles ging in oma's tas. Op haar verzoek bracht hij even later de pot met kruidenmengsel naar de badkamer. Een zachte maar diep doordringende geur drong z'n neusgaten binnen. Toen begon oma met een kommetje het wat afgekoelde mengsel over Henry's hoofd uit te schenken terwijl ze met gesloten ogen gebeden prevelde. Henry's vader draaide zich om en ging naar boven. Hij moest straks weer weg, maar hij moest eerst bekomen

van hetgeen hij zo even met eigen ogen aanschouwd had.

Henry voelde het warme vocht over z'n hoofd naar beneden vloeien. Hij rook daarbij ook de vreemde geur. Er straalde een rustgevende tinteling vanuit z'n ruggegraat naar de rest van zijn lichaam. Iets zakte in hem naar beneden. Hij rispte een paar keer knorrend op.

Na het kruidenbad nam Henry een douche, waarna hij zich terugtrok in zijn kamer. Voor de rest van de avond en de nacht gebeurde er niets noemenswaardigs...

XI

Janine had hem fluitend met z'n hengel over z'n schouder langs zien lopen. Ze was bezig haar moeder met wat huishoudelijke klusjes te helpen.

Ze zette automatisch wat meer vaart achter haar werk. Toen ze een kwartiertje later klaar was, zei ze haar moeder dat ze met de fiets wat ging wandelen. Met een van opwinding bonzend hart sprong ze even later op haar tweewieler...

Hij zat onder dezelfde boom; tintelend van sensatie had hij een worm aan de haak gespietst en z'n lijn in het water gegooid. Toen hij naar de uitwaaierende cirkelgolven keek, voelde hij zich op hetzelfde ritme in en uit z'n lichaam gaan. Als hij eruit was, zag hij ‘hem’ daar aan de oever zitten vissen. Zo zweefde hij tussen twee geesten, zichzelf en ‘die andere’ die zich had voorgesteld als Ng' Weta, dit alles in ongeveer dezelfde ruimte, een dam, een kreek en wat bomen, in twee verschillende tijden.

‘Dag, bijten ze vandaag?’

Hij en Ng Weta draaiden zich om. Daar stond zij, het ene moment had zij een nauwsluitende jeansshort aan met een bedrukt truitje met daarop een of andere tekst gedrukt; het andere moment had ze een achttiende-eeuwse brede rok aan met een ingesnoerde taille en een nauwsluitend bovengedeelte met pofmouwtjes, met een parasol in haar ene en een waaier in de andere hand.

‘Ach, het gaat om de sport, niet om de vissen.’

Ze lachte en ging naast hem zitten. Het ene moment hoorde hij het geruis van vele lagen katoen naast zich, het andere moment zag hij slanke benen vanuit een korte broek steken. Ze lachte, hij hoorde het geluid dubbel, alsof het dan uit de ene box, dan uit de andere box van een stereoapparaat kwam.

Het was een halve minuut stil in het heden en het verleden. ‘Wil je proberen te hengelen?’ Ook z'n eigen geluid kwam dubbel, eerst z'n eigen stem, dan die zware van ‘hem’.

‘O graag,’ zei ze. Ze nam de hengel voorzichtig over en begon lichtjes met de stok te bewegen, zacht ging de dobber op en neer. ‘Zo zag ik het m'n vader doen; in Nederland gingen we in de zomer vaak vissen,’ zei ze.

De lichte trilling die ze aan de hengel gaf, zette zich voort in haar bovenlichaam; hij zag het zachte vlees van haar borsten meetrillen onder haar nauwsluitende trui. Dit beeld hield hem zo gevangen, dat hij niet merkte dat ze hem even had aangekeken en had gemerkt waar hij naar zat te kijken. Ze hield op met trillen; met een rukje keek hij haar aan. Een golf van schaamte sloeg door hem heen. Ook zij bloosde.

‘Ik heb grote borsten hè? Ik weet me soms geen raad. Ik durf bepaalde jurken gewoon niet aan te trekken.’

‘Ik weet niet van anderen, maar je borsten hinderen me geen moment. Ik hou juist van grote borsten, echt waar. Wat valt er te beleven met die platte dingen,’ hoorde hij zichzelf met ongekende vrijmoedigheid zeggen. Ze keek hem met enig ongeloof aan. Zei hij dat om haar te versieren of meende hij het? Ze ging verder met het schudden van de hengel, een gevoel van opwinding maakte zich van haar meester; ze vocht er even tegen, toen overspoelde het haar. Ze keek weer naar hem, ze lachten beiden.

Toen siste hij opeens: ‘Je dobber, je hebt beet.’ Instinctief trok ze aan de hengel, een vis kwam mee, maar halverwege raakte het beest los en viel met een plons weer in het water.

‘Sjit, die heb je gemist,’ zei hij. Ze waren beiden opgestaan en zij liet de hengel zakken. Ze keken elkaar aan en beiden voelden een heftig verlangen naar elkaar groeien. Henry kreeg er een droge keel van, zij voelde het in haar onderbuik kriebelen. Ook in het verleden stonden twee smachtende mensen tegenover elkaar, ze wilden elkaar maar ze mochten niet, apartheidswetten scheidden hun. De liefde was echter sterker. Ze hadden al een keer z'n handen en rug opengeslagen, toch ontmoette hij haar weer.

Henry rolde de lijn van zijn hengel op en zette de bamboestok tegen

de boom. Hij had geen zin in vissen meer, iets beet hem van binnen; hij moest z'n benen even strekken om het opgekropte gevoel wat ruimte te geven. Hij had het warm; het water van de kreek lokte hem aan.

'Ik heb zin om te zwemmen,' zei hij. Als een magneet werd hij naar het water getrokken. Hij voelde dezelfde drang als Ng Weta, ook 'hij' had zin om te zwemmen.

'Ben je niet bang voor drijfzand?' hoorde hij achter zich vragen. 'Ach nee. En als ik weg mocht zakken, ben jij er om me te redden.' Hij stroopte zijn broekspijpen tot boven z'n knie op, deed z'n slippers aan de kant en stapte de kreek in. Hij nam een dorre tak die op de waterrand lag te drijven en tastte daarmee de aflopende bodem af. Na een papperig beginstuk werd de kreekbodem opeens spiegelglad. Als hij de stok niet als steun had gebruikt, had hij een smakelijke duik met kleren aan moeten nemen. Het water kwam al tot zijn opgestroopte broek. Met de stok tastte hij de bedding verder af.

'Zijn er geen krokodillen?' vroeg ze. Ze was vlak bij het water komen staan. Weer zag hij die achttiende eeuwse kledij, toen weer het jeansbroekje.

'Ach nee, maak je daar nou niet druk om. Het water is lekker koel. Hier is het alleen een beetje glad, maar voor de rest gaat het wel. Je moet wel een beetje wennen aan die zachte massa verweerde bladeren op de bodem.' Hij hees zich uit het water; ze gaf hem een handje.

'Maar je hebt geen zwembroek en badhanddoek bij je, hoe moet dat dan?' vroeg ze.

'Dat zijn spullen voor een stenen zwembad met chloorwater erin. Niet vergeten te douchen, de dames badmutsen op en jongelui, niet plassen in het water.'

'Hé bah, wat vies,' zei ze, 'plassen in het zwembad.'

'Vies? Heb je nog nooit in een zwembad geplast? Niets is zo zalig om de spanning in je overvolle blaas te voelen wegvloeien via dat

warme vocht dat eerst in je zwemkleding opbolt, om zich daarna langzaam te vermengen met het koude water om je heen. En het leukste is dan even later iemand met open mond, al proestend en water spugend te zien ronddartelen op de plaats waar je zonet je warm water hebt geloosd.'

'Getverderrie, hou op, je doet me walgen!'

'Oké, oké, ik haw op,' zei hij, haar accent nabootsend. Hij liep naar de dichtsbijzijnde boom, deed z'n hemd uit en hing het aan een van de takken. Ng Weta deed dat ook, alleen hing 'hij' geen hemd maar een omslagdoek. Henry deed z'n broek uit, zoiets zou hij in een normale situatie nooit aangedurfd hebben, stel je voor. Maar hij moest het verleden volgen, 'die' deed het, dus hij moest het ook doen. Hij zag opeens 'zijn' kleren aan de boom hangen, kleren die je de ouderen in het binnenland nog ziet dragen. Hij zag z'n eigen hemd weer en hing z'n broek erbij, de tak boog door onder het gewicht. Z'n zwarte onderbroek hield hij aan, die zou straks wel aan z'n lichaam drogen.

Ze keek naar z'n goed gebouwde lichaam en weer raasden de zenuwprikkels door haar lijf. Dit had ze nog nooit meegemaakt, reeds de aanblik van die jongen wond haar op. Ze probeerde het gevoel te onderdrukken, maar het kolkte door haar heen.

- Het water in-, flitste het door haar hoofd, -dat koelt af-.

Ze zag hem langzaam het water ingaan, de stok was zijn voelhoorn. Toen het water halverwege z'n dijbenen kwam, stootte hij af en even later dartelde hij in het donkere kreekwater. Iets later kwam hij naar de oever toezwemmen.

'Kom je niet? Je kan toch zwemmen? Ik help je erin. Het is zalig,' zei hij uitnodigend. Even twijfelde zij, maar toen draaide zij zich om en deed haar truitje uit. Hij keek de kreek in, want hij had 'haar' ook gezien, 'zij' had haar hoepelrok en bloesje met pofmouwtjes uitgedaan. Hij richtte zich uit het water op en hielp haar het water in. Hij deed alsof hij haar vloeiende vormen niet zag, maar zijn gevoel zag toch. Samen stapten ze de kreek in, eerst weifelde ze, maar toen liet ze hem los, stootte af en spartelde even later in het zoete nat. Hij dook haar achterna en niet lang daarna was de kreek gevuld met galmend gelach en gegiechel...

XII

Ze zaten op zijn broek onder de boom te drogen. Ze spraken over ditjes en datjes.

‘Zalig,’ zei ze op een gegeven moment, terwijl ze omhoog keek door de bladeren van de boom.

‘Ja zalig,’ mompelde hij. Hij ging achterover liggen.

‘Hè, iets jeukt me hier, ik kan er niet bij. Kun je me van die jeuk verlossen?’ Ze draaide haar rug naar hem toe; hij zag een rood plekje.

‘Is het hier?’ vroeg hij terwijl hij zachtjes over het plekje wreef.

‘Ja,...hm,....ja, precies daar,....ohwww....’

Haar kreetjes hitsten hem sterk op, zijn jeuken werd een liefkozing. Opeens hield hij haar bij haar schouders beet en drukte z'n lippen in haar nek, haar natte haren omsliertten hem, hij schoof ze aan een kant.

Haar gezicht ging de lucht in en hij hoorde haar ‘hmmmm’ zeggen. Met zijn lippen hapte hij in haar ene oor, een schokje ging door haar lichaam. Zijn handen reisden naar voren en veroverden haar hoogste toppen. Ze draaide zich naar hem en hun lippen vonden elkaar in een wilde werveling van hartstocht. Hun lichamen omstrengelden zich. Heden en verleden vloeiden samen, toen splitste het verleden zich.

Er klonk geschreeuw en de blanke op het paard stond bovenop de dam. Helpers renden naar beneden en rukten Ng Weta los, net op het grote moment. Ze sleepten zijn donkere lichaam weg en ‘zij’ moest, ontwakend uit haar wellust, beschaamd haar kleren bijeenscharrelen en aantrekken, terwijl de blanke op het paard treiterend lachte: ‘Mij wilde je niet, vuile nikkerhoer, maar hem wel. Hij zal ervan lusten en deze keer komt je vader het te weten. Het moet nu afgelopen zijn.’

Ze bonden hem aan een paal en ranselden hem tot z'n huid openbarstte, tot z'n bloedvaten openspatten, tot z'n botten openspleten. Zo stierf hij daar.

In de nacht kwam zij met enkele helpsters, ze haalden het lijk weg en wikkelden het in doeken. Ze sjouwden hem een paadje af en legden hem bij het licht van een bengelende olielamp in een graf dat zij die avond in het geheim had laten delven. Ze nam afscheid van hem en van de tropische grond, want haar vader had besloten haar op het eerstvolgende zeilschip naar Holland te zetten.

Voordat ze wegging zorgde zij er echter voor dat hij een stenen graf kreeg. De achtergeblevenen plantten daar later een boom op en toen die stierf, kwam er een andere voor in de plaats. Maar z'n geest had gezworen wraak te nemen.

Decennia gingen voorbij, een eeuw, weer decennia, totdat de kosmische elementen in de juiste stand stonden zodat het verleden via een barst in de afsluiting naar een parallelle dimensie kon ontsnappen om het onderbrokene af te maken.

Eerst had hij wraak willen nemen, de wraak voor de pijn die hem was aangedaan. Maar de woorden van de jongen hadden hem doen twijfelen.

Nu kwam de neiging weer naar boven, zij lag daar, in extase, in overgave, haar hele wezen bloot.

Henry's handen sloten zich om haar keel, hij voelde het wilde kloppen in haar bloedvaten. Hij zag haar ogen opengaan, hij voelde de druk groter worden, hij zag verbazing groeien in haar ogen. Hij hief z'n hoofd naar boven, kneep z'n ogen dicht en schreeuwde door z'n gedachten: ‘Nee, nee, dood haar niet, nó doe so. Door te doden zal je geen rust vinden. Alleen door lief te hebben kan je een eind maken aan je onrust. Me beg'ie, arki mi, brada, luister naar me!’ De druk op z'n handen viel weg en de greep op haar nek werd een streling, een liefkozing. Hij zag haar ogen weer dichtgaan en nu nam het verleden volledig bezit van het heden.

In een explosie van liefdesgeweld bereikten zij de hoogste top, ze schreeuwden het uit.

Toen zakte het water, de vloedgolf was voorbij geraasd, de sluisdeur sloot zich. Ze liefkoosden elkaar nog een tijdje, toen stonden ze op en kleedden zich aan.

Opeens voelde Henry iets uit zich gaan; één moment zag hij alles dubbel en hoorde hij z'n oren suizen, toen was hij weer alleen in zijn lichaam. Eindelijk had Ng Weta rust gevonden, nu pas kon hij de oneindigheid ingaan...

Epiloog

Het was een kort ritueel dat zich een paar dagen later op het achtererf voltrok. Terwijl de ondergaande zon de huizen rood kleurde stonden vijf mensen bij de tompoe, ze bewezen de laatste eer aan een rusteloos gestorvene.

Oma ging voor in een kort gebed en vroeg de Almachtige om Ng Weta de eeuwige rust te schenken. Vader had met wat restant cement de barst in het bakstenen grafdeksel gedicht. Na het gebed schepte Henry verse plantaarde op het blootgelegde grafgedeelte en samen met Janine plantte hij een boompje op de aarden hoop. Vervolgens nam oma Henry bij de hand en samen liepen ze naar de hoeken van het intussen helemaal schoongemaakt erf. Bij elke hoek sprenkelde ze wat bruine, schuimende vloeistof op de grond, terwijl ze haar ogen sloot en iets prevelde.

Vader volgde dit ritueel zonder te reageren; hij had de afgelopen week iets meegemaakt waarbij z'n logisch gevormde verstandelijke vermogens het lieten afweten. Het ongeziene, het ongrijpbare had zich even geopenbaard en hij had het effect gezien.

‘Zo, komen jullie nu naar binnen, het wordt al donker,’ zei moeder. Het gezelschap ging de keuken in.

‘Jongen,’ zei oma terwijl ze Henry's handen vasthield, ‘laat dit een levensles voor je zijn. Ga niet rondbazuinen wat je hebt meegemaakt, hou het voor jezelf. Men gaat je toch niet geloven. Zorg er alleen maar voor dat je het kwade buiten je doen en laten houdt, al komt het in de mooiste vermomming op je af. Denk en doe goed, al kost dat moeite en opoffering. Je hebt gezien hoe het kwade na eeuwen nog invloed kan hebben. Zo kan ook het goede eeuwenlang een heilzaam effect hebben. Maar gelukkig, wan hogri tja'wan boeng, het kwade heeft iets goeds voortgebracht.’

Ze glimlachte en keek naar Janine. Die voelde zich verlegen worden. Moeder zag dat.

‘Kom Janine, we gaan vanavond een pom klaarmaken, dan zie je ook hoe dat toegaat. Laten de heren maar naar voren gaan.’

‘Ja, dit is dan zoals dat genoemd wordt: typische vrouwenwerk, geen mannen toegelaten,’ lachte Janine.

‘Die mannen komen erbij als alles klaar is om de pannen te rampaneren,’ zei Henry.

Hij lachte en keek Janine aan. Hij voelde een warme golf door zich gaan. De geest was weg, hij had wraak willen nemen, maar hij had liefde achtergelaten, sterke warme liefde, liefde die zou standhouden, liefde die de tijd zou overleven...

EINDE